

Suitsuandur päästab elu ja säästab kodu

Sõltuvalt tulega ümberkäimise oskustest ning suhtumisest võib punane kukk olla nii meie sõber kui ka muutuda vaenlaseks.

Tuleõnnetus võib võtta inimeselt elu ning põhjustab suurt materiaalist kahju. Möödunud aastal hukkus Eestis tulekahjudes 164 inimest, neist 132 eluruumides aset leidnud põlengutes. Ida-Virumaal hukkus eelmisel aastal 24 ja Lääne-Virumaal 20 inimest. Kurb statistika, mis võinuks ehk olla olematu, kui inimestel oleks kodudes suitsuandurid. Õnnetus ei hüüa tules, küll aga annab selle tulekust õigeaegselt ja valjuhäälselt märku lihtne ja tõhus abimees – suitsuandur.

Heaoluriikides, nagu Soomes, Rootsis ja Norras on suitsuandur eluhoonetes kohustuslik. Neis riikides on andur olemas enam kui 95% kodudest. Eestis on suitsuandur kohustuslik 2009. aastast.

Eelmisel aastal hukkus enim inimesi öösel juhtunud tulekahjudes, kui pererahvas magas. Tuli levib tavatingimustes väga ruttu, juba mõne minutiga muutub ruumis viibimine kõrge temperatuuri ning mürgiste gaaside kiire leviku tõttu eluohtlikuks. Arvamus, et küll ma suitsulõhna peale üles ärkan, ei pea paika, sest mürggaase sisse hingates uni hoopis süveneb.

Suitsuandur annab häire põlengu algjärgus, mil veel tavainimesel on jõukohane pääseda ja tuli kustutada. Anduri puudumisel aga võib juba viis minutit pärast tulekahju algust jõuda kätte hetk, mil ruumi kogunenud põlemisgaasid süttivad ning kogu tuba on maast laeni tuld täis. Sellises ruumis viibiv inimene jääb igal juhul tuleroaks, kuid tavaliselt on ving ja mürgised gaasid selleks ajaks juba oma töö teinud.

Suitsuandur on elu-liselt tähtis abimees, seda koges ka Virumaal elav Rein, kui vaevast sajakroonine abimees päästis tema tütre elu. Lugu, mille Rein jutustas, juhtus jõulude ajal. Põhikooli lõpetamise järel jätkas Reinu tütar õpinguid Tartus, kus ta üüris koolikaaslasega kahetoalise korteri. „Et korteris oli gaasipliit, millega tüdruk kodus harjunud polnud, paigaldasin sinna suitsuandurid,“ rääkis Rein. Alguses pandi andurid üles koridori ja kööki, aga kui seade toidutegemisest tõusvate aurude tõttu tihti valehäiret andma hakkas, võeti see sealt maha ning viidi tuppa.

Saabusid jõulud ja küünalde põletamise aeg. „Ühel ilusal päeval põles küünal sektsioonkapis oleva teleri peal, küünla-süütaja ise aga oli nii väsinud, et uinus. Ma ei

taha selle peale mõeldagi, mis oleks võinud juhtuda, kui suitsuandur poleks häiret andnud,“ ütles Rein. „Küünal oli süüdanud televiisori, millest levis plastmassi sulamisel tublisti tahma ja mürgist vingi. Õnneks aga ärkas tütar anduri signaali peale kohe üles ning kustutas kiirelt põlengu. Vist veel praegugi on toa lagi sellelt kohalt pisut tahmane,“ märkis Rein, kelle kodus on suitsuandurid juba ammugi olemas, „sest õnnetus ei hüüa tules,“ põhjendas Rein. Kõigile, nii oma peres kui ka väljaspool kodu tuletab mees aga pidevalt meelde ohutuse kuldreeglit: kui sa oma elus kauem ette ei suuda mõelda, siis mõtle ette kasvõi minut. „See reegel kehtib elus kõige, mitte ainult tuleohutuse kohta,“ täheldas Rein. „Inimesed, ostke endale kindlasti koju suitsuandur, sest ettevaatus tasub end ära igal juhul – see päästab ka meie asjad, eludest rääkimata,“ lisas Rein, kelle arvates tuleohutusalane ennetustöö on igati õigustatud. „Kõik inimesed ju mõtlevad, et ega nendega midagi ei juhtu. Kahjuks ei tulda ise selle peale, kuidas ennast kaitsta, seda peab õpetama,“ ütles Rein.

See lugu lõppes õnnelikult, sest suitsuandur äratas inimese õigeaegselt, päästes sellega tema elu.

Suitsuandur peaks

olema elutoas, koridoris ning kindlasti magamistoas. Võimalusel võiks seadme paigaldada ka näiteks põõningule ja keldrisse. Tuleb lähtuda tootja antud juhistest. Suitsuandur kinnitada lakke vähemalt 50 cm kaugusele seinast ning 20 cm kaugusele lampidest. Seda ei tohi panna duširuumi, ventilatsioonikanalite lähedusse ega kööki, sest seal tekkivad aaurid ja gaasid võivad põhjustada valehäireid.

Suitsuanduri toiteallikas on patareid, mille paigaldamine on lihtne ega kahjusta tubade siseviimistlust. Tavaline üheksavoldine patareid kestab ligikaudu pool aastat ja tühjenedes annab sellest ise helisignaali märku. Suitsuanduri tööiga on normaalingimustes umbes kümme aastat. Seadet tuleks kontrollida

üks kord kuus, selleks vajutada testimisnupp umbes viieks sekundiks alla, mille peale peab kostma anduri häiresignaali.

Suitsuandur on häda-vajalik maapiirkondades, kus tulekahju ei pruugi koheselt märgata ning päästjad mõne minutiga õnnetuspaika jõuda. 90% hukkunutest on sündmuskohal surnud juba enne päästemeeskonna saabumist. Seega on ülioluline saada tulekahjule jaole juba algstaadiumis.

Suitsuandur on eluliselt tähtis abimees, kui tuli ohustab Su elu ja vara.

Marika UUSSALU,
Ida-Eesti Päästeteskuse
ennetustöö büroo
juhataja

Täna lehes:

- **Suitsuanduri vajalikkusest** lk 1
- **Vallavolikogus arutatu** lk 2
- **Vallavalitsuses arutatu** lk 2, 3
- **Keskkonnateated** lk 4
- **Vallaeelarve täitmisest** lk 5
- **VMPSi veerg** lk 6,
- **Kultuuriteated** lk 10, 11, 12
- **Kooliteated** lk 13
- **Sportiteated** lk 14, 15, 16
- **Kodulugu** lk 17, 18, 19
- **Kirikuteated** lk 19

VALLAVOLIKOGUS

28. märtsil 2007. a

1. Väike-Maarja Vallavolikogu 25.01.2006. a määruse nr 6 "Ühiskanaliseerimise klientide reoveest proovide võtmise, saasteastme määramise ja hinnagrupidesse jaotamise juhend" muutmise

Ette kandis abivallavanem Kaarel Moisa.

OTSUSTATI muuta Väike-Maarja Vallavolikogu 25.01.2006.a määruse nr 6 "Ühiskanaliseerimise klientide reoveest proovide võtmise, saasteastme määramise ja hinnagrupidesse jaotamise juhend" lisa I järgmiselt:

· Lisada punkt 9 järgmises sõnastuses:

9. Ühiskanaliseerimisrajatiste kahjustamisel või puhastusprotsessis häirete tekkimisel V grupi reostusnäitajate piirväärtust ületava kliendi reovee poolt on vee-ettevõtjal õigus esitada nõue kõigi ülemäärase reostuse ja rajatiste kahjustuste likvideerimiseks tehtud kulutuste hüvitamiseks.

· Muuta Tabel 1 hinnaindeksid järgmiselt:

1.1.1.II grupp – hinnaindeks 1,5

1.1.2.III grupp – hinnaindeks 2,5

1.1.3.IV grupp – hinnaindeks 3,5

1.1.4.V grupp – hinnaindeks 5,0

2. Teehoiukava kinnitamine aastateks 2007-2009

Ette kandis abivallavanem Kaarel Moisa.

OTSUSTATI

· lisada tabelisse, "2008 teostatavad tööd", gümnaasiumi algkoolimaja taguse platsi asfalteerimine;

· kinnitada Väike-Maarja valla teehoiukava aastateks 2007-2009 vastavalt lisale.

3. Maa munitsipaalomandisse taotlemine

Ette kandis maakomisjoni esimees Ilme Rikken-Gavronski.

OTSUSTATI

· taotleda munitsipaalomandisse Väike-Maarja vallas Simuna alevikus Kärü tee 5 asuvat biopuhastit ning selle juurde kuuluvaid rajatise teenindav maa;

· taotleda munitsipaalomandisse Väike-Maarja vallas Simuna alevikus Lai tn 9 asuvat hoonet teenindav maa.

4. Katastriüksusele sihtots-

tarbe määramine

Ette kandis maakomisjoni esimees Ilme Rikken-Gavronski.

OTSUSTATI määrata Kärü ja Imukvere külas asuva riigi omandisse taotletava maa, ligikaudu 7,36 ha suurusest maaüksusest AT0702150064 moodustatava katastriüksuse sihtotstarbeks maatulundusmaa.

5. Väike-Maarja Õppekeskuse põhimääruse muutmise

Ette kandis haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Olga Mets.

OTSUSTATI muuta Väike-Maarja Õppekeskuse põhimäärust.

6. Simuna osavalla halduskogu koosseisu muutmise

Ette kandis volikogu esimees Hans Kruusamägi.

OTSUSTATI

· arvata Jaan Kiisk Simuna osavalla halduskogu koosseisust välja;

· kinnitada Simuna osavalla halduskogu liikmeks Sven Kesler.

7. MTÜ Roheline Paik asutamisel osalemine

Ette kandis abivallavanem Olev Liblikmann.

OTSUSTATI osaleda liikmena

MTÜs Roheline Paik.

8. Jäätmehoolduseeskirja II lugemine ja vastu võtmine

Ette kandis abivallavanem Kaarel Moisa.

OTSUSTATI kehtestada jäätmehoolduseeskiri.

9. Audiitori määramine

Ette kandis volikogu esimees Hans Kruusamägi.

OTSUSTATI: määrata valla 2006. a eelarve täitmise aruande auditeerijaks audiitorbüroo ELSS AS.

Info

· Vallavanema info

Vallavanem Olev Liblikmann andis infot ehitusnõuniku ametikoha täitmise ja valla üldplaneeringu koostamise protsessi kohta ning riigikontrolli reidi kohta, mille käigus kontrolliti riiklike vahendite kasutamist investeringuteks.

Toimus arutelu hariduse ja õpetajate motiveerimise teemal.

· Majanduslike huvide deklaratsioonide esitamine

Tutvustas revisjonikomisjoni esimees Endel Mäesepp.

VALLAVALITSUSES

20. märtsil 2007. a.

1. Maaküsimused

Nõustuti

· Triigi külas asuva MÕISATALU kinnistu jagamisega järgmiselt: MÕISATALU – 27,78 ha ja MÕISAMETSA – 17,18 ha.

2. Toetuse eraldamine

OTSUSTATI eraldada Väike-Maarja maanaiste seltsingule, Pudivere küla seltsile ja Väike-Maarja aiandus-mesindus-seltsingule toetust summas 10 000 krooni projekti "Vaatame külast kaugemale" kaasfinantseerimiseks.

3. MTÜ Roheline Paik asutamisest – eelnõu volikogule

Tutvustas vallavanem Olev Liblikmann.

OTSUSTATI nõustuda eelnõu esitamisega volikogu istungile.

4. Vallavara mahakandmine

OTSUSTATI

· kinnitada Väike-Maarja Valla Raamatukogu põhivahendite mahakandmisakt kokku summas 24 155.35 krooni vastavalt lisale;

· kinnitada Väike-Maarja Õppekeskuse põhivara ja väikevahendite

mahakandmisaktid kokku summas 182 889.38 krooni vastavalt lisadele.

5. Reservfondist raha eraldamine

OTSUSTATI eraldada reservfondist 121 120 krooni maa- ja metsandusele Ebavere küla Karja katastriüksuse sigala detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kulude katteks.

6. Kirjaliku nõusoleku andmine

OTSUSTATI anda kirjalik nõusolek Vello Lettile väikeehitiste püstitamiseks aadressil Pandivere küla Väike-Maarja vald.

7. Teehoiukava

OTSUSTATI nõustuda Teehoiukava 2007...2009 projekti esitamisega volikogu istungile.

27. märtsil 2007. a.

1. Maaküsimused

Nõustuti

· Kärü külas asuvate vabade metsamaade nr 74M ja 75M erastamise menetluse lõpetamiseks.

2. Pakkumise tulemuse kinnitamine

OTSUSTATI kinnitada güm-

naasiumi ja õppekeskuse majandusjuhataja ametiauto ostmise pakkumise võitjaks Kommest Autokeskus OÜ pakkumine summas 170 000 krooni.

3. Kasutusloa andmine

OTSUSTATI anda kasutusloa Ain Ahlbergi pesumajale kasutamise otstarbe muutmiseks kuivatina aadressil Simuna alevik.

4. Ehitusloa väljastamine

OTSUSTATI anda Väike-Maarja Vallavalitsusele ehitusloa turismi välrikaartide paigaldamiseks aadressidel Väike-Maarja alevik, Liivaküla küla ja Ebavere küla.

03. aprillil 2007. a.

1. Maaküsimused

Nõustuti

· Pandivere külas asuva 4396 m² suuruse VILLAVABRIKU katastriüksuse moodustamisega munitsipaalomandisse taotlemiseks;

· Kärü ja Imukvere külas asuva 7,36 ha suuruse SEGAMETSA katastriüksuse moodustamisega riigi omandisse jätmiseks;

· Vao külas asuva 5146 m² suuruse BAASI katastriüksuse moodus-

tamisega ostueesõigusega erastamiseks OÜ-le TURVA;

· Triigi külas asuva 10 250 m² suuruse TRIIGI TÖÖKOJA katastriüksuse moodustamisega ostueesõigusega erastamiseks OÜ-le TAMET 7233/15059 mõttelises osas, OÜ-le TRIIGI FARMER 4551/15059 mõttelises osas ja ANDRES KAEVULE 3275/15059 mõttelises osas.

2. Väike-Maarja õppekeskuse ruumide üürihindade kinnitamine

OTSUSTATI

· kinnitada Väike-Maarja Õppekeskuse ruumide ja tehnika üürihinnad alljärgnevalt:

1.1 klassiruumi kasutamine 100 krooni tund;

1.2 arvutiklassi kasutamine 350 krooni tund;

1.3 söögisaali kasutamine 200 krooni tund;

1.4 põrandahooldusmasina kasutamine 150 krooni tund;

1.5 vee- ja tolmuimuri kasutamine 100 krooni tund;

1.6. koht õpilaskodus 150 krooni ööpäev

· kinnitada õppesõidu tunnihinnad alljärgnevalt:

2.1. T- 150, 500 krooni;

2.2. MTZ, 450 krooni.

3. Veeveo lõpetamine põuast tingitud tühjaks jäänud kaevudega majapidamistele

OTSUSTATI lõpetada veevedu majapidamistele, milliste kaevud jäid 2006. a. põua tõttu tühjaks, alates 09.04.2007.

4. Pakkumiste tulemuste kinnitamine

OTSUSTATI kinnitada Väike-Maarja valla teede, kõnniteede ja parkimisplatside ehituste pakkumiste võitjad järgmiselt:

1. Väike-Maarja spordihoone sõidu- ja kõnniteede ning parklate kruusast-killustikust aluste ehitamine: AS Antaeres summas 671 566 krooni;

2. Väike-Maarja spordihoone sõidu- ja kõnniteede ning parklate asfalteerimistööd: TREF AS summas 722 042 krooni;

3. Väike-Maarja spordihoone sõidu- ja kõnniteede ning parklate äärekivide paigaldus ning peasissepääsu platsile kõnniteekivide paigaldamine: OÜ TAVI-MARX summas 328 523 krooni;

4. Väike-Maarja alevikus Kolde tn rekonstrueerimine: TREF AS summas 425 921 krooni;

5. Simuna kooli teede ja kõnniteede asfalteerimine: TREF AS summas 195 408 krooni;

6. Väike-Maarja alevikus raamatukogu parkimisplatsi asfalteerimis-

tööd: TREF AS summas 60 534 krooni;

7. TREF AS summas 71 744 krooni.

5. Bussiliini dotatsiooni määramine

OTSUSTATI määrata AS-le Go Bus Rakvere bussiliini nr 39 dotatsioon 2007. aasta märtsikuu eest summas 4 803.50 krooni.

6. Liikluse piiramine Allika tänaval Simuna alevikus

Tutvustasid abivallavanem Kaarel Moisa ja osavalla vanem Mart Pruul. Arutati liikluse piiramise võimalikke variante.

7. Kasutusloa väljastamine

OTSUSTATI anda kasutusloba AS Vao Agro vedelsõnnikuhoidlale ja vabapidamisega lehmalaudale koos lüpsiplatsiga aadressil Veski Farmi Vao küla.

8. Projekteerimistingimuste väljastamine

OTSUSTATI määrata projekteerimistingimused ELTEL Networks AS-le fiiberoptilise sidekaabli paigaldamiseks trassil Väike-Maarja – Vao – Rakke – Koeru;

määrata projekteerimistingimused Ain Ahlbergi elamu rekonstrueerimiseks aadressil Orguse tee 2 Simuna alevik.

Info

*Raamatukogu lahtiolekuaegade muutmine

Infot jagas Ilve Tobreluts.

*O.G. Elektra poe eskiisjoonised

Tutvustasid Raul Kütt ja Kaarel Moisa.

*Käsitöönäitus Väike-Maarja muuseumis

Infot jagas Ilve Tobreluts.

koosolekul.

10. aprillil 2007. a.

1. Maaküsimused Nõustuti

· Määri külas asuva 4382 m² suuruse KÜÜNIMÄE katastriüksuse moodustamisega ostueesõigusega erastamiseks JAAN MILLERile.

2. Maakonna sotsiaalhoolekande arengukava koostamine

OTSUSTATI koostada Lääne-Viru maakonna sotsiaalhoolekande arengukava 2006-2015.

3. OÜ SF Pandivere kompleksloa taotlus

OTSUSTATI nõustuda OÜ-le SF Pandivere keskkonna-kompleksloa andmisega alljärgneval tingimusel: · põllule laotatud sealäga viiakse mulda 24 tunni jooksul.

4. Pakkumiste tulemuste kinnitamine

OTSUSTATI kinnitada ohtlike jäätmete kogumisreidi teostajaks Väike-Maarja valla territooriumil OÜ Kesto.

OTSUSTATI kinnitada Väike-Maarja spordihoone teede, kõnniteede ja parkimisplatside tänavavalgustuse ehitajaks OÜ Särts.

5. MTÜ Roheline Paik asutamine

OTSUSTATI määrata valla esindajaks MTÜ Roheline Paik asutamisel Olev Liblikmann ja volitada teda alla kirjutama MTÜ asutamislepingule ning teostama edaspidi kõiki valla liikmeõigusi MTÜ-s ja selle liikmete üld-

16. aprillil 2007. a.

1. Maaküsimused Nõustuti

· Koonu külas asuva 2,20 ha suuruse NÕUKA katastriüksuse moodustamisega ostueesõigusega erastamiseks TÖNIS METSale;

OTSUSTATI

· lõpetada õigusvastasel võõrandatud Ööbiku A-17 maa tagastamise menetlus.

2. Puude mahavõtmine

OTSUSTATI nõustuda 1 vahtra mahavõtmisega Võidu tn 7 kinnistul ja 1 pärna ja 16 papli mahavõtmisega Pikk 1 (spordihoone juures) kinnistul.

3. 2007. a I lisaelarve vastuvõtmine – eelnõu volikogu istungile.

OTSUSTATI nõustuda eelnõu esitamisega volikogu istungile.

Info

· KIK-i kaevude projekt. Infot jagas keskkonnanõunik Leie Arula.

· I kvartali eelarve täitmine. Tutvustas vanemökonomist Mati Kanarik.

· Kaarma valla haridustöötajate külasõidust Väike-Maarja valda. Järelokaja jagas haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Olga Mets.

· Rahvatantsijate 30. kevadkontsert. Infot jagas Olga Mets.

· F. J. Wiedemanni keelepäevast ja Georgi Kange rammu-võistlusest. Ürituste kohta andis infot avaliku teabe ja spordiosakonna juhataja Ilve Tobreluts.

Ühinenud omavalitsuste töötajad läbisid juhtimiskoolituse

Siseministeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakond korraldas juhtimiskoolituse sarja ühinenud valdadele. Koolituse eesmärk oli tõsta omavalitsuste haldussuutlikkust.

Koolitusprojekti ettevalmistamise idee ja vajaduse tõstatasid ühinenud omavalitsuste juhid, kelle sõnul on ühinenud omavalitsuste juhtimiskultuur ja juhtimise strateegia omavalitsuseti erinev.

Kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakonnajuhataja Väino Tõemetsa sõnul on vajalik toetada uusi ühinemise tekkinud omavalitsusi ja nende juhte vastutusrikkas töös ühinemisjärgsel

perioodil, sest mida haldussuutlikum on omavalitsus, seda sõltumatum ja tugevam partner on ta riigile.

Koolitus oli pilootprojekt, mille tulemusena valmis koolitus-programm tulevastele ühinevatele omavalitsustele. Koolituse eesmärk oli välja selgitada, milline on vajalik tugitegevus omavalitsusüksuste ühinemise ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

Koolitus toimus etappidena veebruarist aprillikuuni.

Moodulite teemad:

1. Meeskonnatöö ja koostöövõrgustike kujundamine.

2. Muudatuste juhtimine

3. Organisationsiooni juhtimine ja töökorraldus.

Koolitusel osalesid Türi, Suure-Jaani, Jõhvi, Kuusalu, Tamsalu, Tapa, Väike-Maarja ja Saarde vald. Koolituse viis läbi Sisekaitse-akadeemia Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus (ATAK). Koolitust rahastati Euroopa Sotsiaalfondist.

Lektorid Margus Nurk ja Mari Nõmm valdasid väga hästi teemat ja koolitus kulges sujuvalt. Palju tehti

grupid, kus tihtipeale avaldus ka erinevate omavalitsuste erinev töökorraldus. Viimasel koolituspäeval esitasid osalejad siseministeriumile ettepanekuid, mida tuleks edaspidi arvestada omavalitsuste liitumisprotsesside ettevalmistamisel.

Ilve TOBRELUITS

Eesti Geenivaramu alustas taas geenidoonorite andmete kogumist

Eesti Geenivaramu (EGV) alustab käesoleva aasta 2. aprillil taas andmekogumist Lääne-Virumaal, 2007. aasta jooksul haaratakse kogumisse järkjärgult kõik Eesti maakonnad. Maakonna perearstidele on läbi viidud täiendkoolitused ja nad on valmis alustama tööd geenidoonoritega.

EGV loodi 2001. aastal ja tänaseks on olemas kümne tuhande geenidoonori tervise- ja sugupuandmed ning DNA. Sellise andmekoguga on Geenivaramu juba praegu arvestatav biopank kogu maailmas.

Eesti riik on teadvustanud Geenivaramu olulisust geeni- ja terviseuuringute läbiviimisel. Nelja aasta jooksul, s.o 2007-2010 on planeeritud kasvatada andmekogu 100 000 geenidoonorini. Käesoleva aasta

kevadest on Geenivaramu Tartu Ülikooli osa, mis tagab biopangale stabiilse arengu.

Riigipoolne finantseering võimaldab luua andmekogu, mille suuruseks on 100 000 geenidoonorit. Sellest kujuneb piisavalt suur andmepank, et viia läbi kõrgetasemelisi geeniuringuid, mille tulemused on suure usaldusväärsusega.

Geenidoonoriks olemine ei sisalda mingit riski. Ainult 10%-l Eesti elanikest on võimalik kuuluda eesti rahva geenianndmeid hõlmavasse kogusse. Need inimesed saavad anda oma panuse meie rahva tervemasse tulevikku.

Kuidas saada geenidoonoriks?

Geenidoonoriks on lihtne saada. Esimese visiidi ajal perearsti juurde tutvustatakse inimesele kõike, mis

seondub geenidoonorlusega. Pärast kirjaliku nõusoleku allkirjastamist täidetakse tervise seisundi ja sugupuandmete küsimustik ning võetakse 50 ml veeniverd.

Kes võivad saada geenidoonoriks?

Geenidoonorlus on vabatahtlik. Geenidoonoriks võivad saada kõik täisealised Eesti Vabariigi elanikud. Visiit arsti juurde ja vereproovi loovutamine on loomulikult tasuta. Geenivaramu projektiga võivad liituda ka ravikindlustuseta isikud.

Mida tehakse minu geeniprooviga edasi?

Vere sees olevatest valgetest vererakkudest eraldatakse Geenivaramu laboris DNA ehk pärilikkusaine, mille analüüsimisel saadakse geenianndmed. DNA kvaliteeti kontrollitakse hoolikalt

Seejärel hoiustatakse DNA väga madalal temperatuuril veeldatud lämmastikuga täidetud biohoidlates. Nii on võimalik pärilikkusainet ajatult säilitada.

Kes teavad geenidoonori andmeid?

Kõik geenidoonori andmed säilitatakse kodeerituna, see tähendab salastatuna. Andmeid ei saa seostada isikuga ilma geenidoonori nõusolekuta. Teadustöötajad kasutatakse vaid anonüümseid tervise- ja geenianndmeid. Geeni-ega terviseandmeid ei väljastata kohtuorganitele, politseile, kindlustusfirmadele, pankadele ega tööandjatele.

Terje PUUSEPP,

Eesti Geenivaramu teabejuht

Ohtlike jäätmete, olmeelektroonika ja sõiduautorehvide kogumisaktsioon

19. mail 2007. a sõidab Väike-Maarja vallas ringi ohtlike jäätmete, olmeelektroonika ja sõiduautorehvide kogumisauto ning kogub kokku vallakodanike kodumajapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed, olmeelektroonika ning rehvid.

Kogumisauto peatuse ajad ja kohad

- 08.30 - 08.55 Æ Kärü küla (kaupluse ees)
- 09.10 - 09.40 Æ Simuna alevik (bussijaama parkimisplatsil)
- 09.50 - 10.10 Æ Kurtna küla (bussipeatuse juures)
- 10.20 - 10.40 Æ Puidvere küla (mõisa juures)
- 10.45 - 11.10 Æ Määri küla (bussijaama juures)
- 11.15 - 11.40 — Avispea küla (kaupluse ees)
- 11.45 - 12.10 — Triigi küla (spordihoonete juures)
- 12.20 - 12.45 — Pandivere küla (korterelamute 39 ja 40 vahel)
- 12.55 - 13.30 — Väike-Maarja alevik (keskväljakul)
- 13.35 - 14.00 — Vao küla (korterelamu nr 9 kõrval parklas)
- 14.10 - 14.40 — Kilti alevik (Kilti bussipeatuse parkimisplatsil)
- 15.00 - 15.30 — Pikevere (korruselamute vahel)

Ohtlikud jäätmed on õlijätmed, -filtrid, ohtlike ainetega reostunud materjalid, päevavalguslambid, elavhõbe, ravimid, värvi- ja lakijätmed, lahustijätmed, akud, patareid, kemikaalid, ohtlike ainete jääke sisaldavad pakendid, elektroonikaseadmed, sh olmeelektroonika.

Ohtlikke jäätmeid ära andes on kasulik teada, et

- erinevaid ohtlikke jäätmeid ei tohi segada omavahel ega ka teiste jäätmete või ainetega;
- ohtlikke jäätmeid on kõige parem hoida ja transportida nende toodete originaalpakendites;
- kui te ei ole kindel, kas tegemist on ohtliku jäätmega või mitte, tooge see kogumisautosse.

Palun tooge oma majapidamises tekkivad ja sinna kogunenud ohtlikud jäätmed, olmeelektroonika ja sõiduautorehvid kogumisautosse! Ohtlike jäätmete keskkonnaohutu käitlemine aitab säilitada kodukandi keskkonda elamisväärsena ka meie lastele ja lastelastele.

NB! Vallakodanikele on kodumajapidamises tekkinud ohtlike jäätmete üleandmine tasuta.

Leie ARULA, eskkonnanõunik

Rakke prügila on suletud

Rakke prügila operaator lõpetas tegevuse 12. veebruarist 2007. a. Senistel Rakke prügila teenuste kasutajatel palume jäätmekäitlusalane tegevus ümber korraldada.

Lähimad prügilad on

· **Rakvere prügila ehk Rakvere jäätmekeskus** asukohaga Ussimäe küla, Sõmeru vald. Avatud E-R kl 8.00-19.00 ja L kl 10.00-15.00 (operaator Ragn Sells AS, info tel 15 155 või www.ragnsells.ee).

· **Torma prügila** asukohaga Votikvere, Torma vald. Avatud E-P 8.00-20.00 (operaator Amestop OÜ, info tel 77 64 789, 5040291 või www.tormaprugila.ee).

Väike-Maarja vallas pakuvad prügiveoteenust

· RAGN-SELLS AS, klienditeeninduse tel 15 155, kodulehekülje aadress www.ragnsells.ee;

· CLEANAWAY AS, klienditeeninduse tel 1919, kodulehekülje aadress www.cleanaway.ee.

Rakvere prügila võtab jäätmeid vastu tasuta

Reedel, 27. aprillil ja laupäeval, 28. aprillil on võimalik Väike-Maarja valla kodanikel kevadise suurpuhastuse käigus tekkinud rämpsü tasuta Rakvere prügilasse viia.

Teenus ei puuduta firmasid ja ettevõtjaid!

Prügilaoperaatorile peab eraisik jätta nime ja aadressi!

Rakvere prügila võtab vastu kevadkoristuse jäätmeid, sealhulgas aias tekkinud biolagunevad jäätmeid, puude oksid, lehti ja tänavapühkmeid.

Rakvere prügila on avatud

E - R kell 08.00 - 17.00,

L kell 10.00 - 15.00.

Täiendavat infot saab telefonil 329 5769 või 329 5767.

Pappi ja paberi konteineritest

Alates 01. aprillist teenindab AS Väätsa Prügila Väike-Maarja aleviku (Lõuna tn 15 parklas ja Pikk 7 vallamaja taga parklas) ja Simuna aleviku (Pargi 3 ja 5 parklas) paberikonteinereid.

Triigi ja Vao paberikonteinerid viidi ära, sest need täitusid ehitus- ja olmejäätmetega ning seetõttu ei olnud AS Cleanaway ega ka AS Väätsa Prügila nõus Triigi ja Vao küla paberikonteinereid tasuta teenindama.

Väike-Maarja valla eelarve täitmine 31.märtsi seisuga

tulu liik	nimi	eelarve	täitmine	jääk	%
	ÜLDSE TULUD	85,908,012	24,006,472	61,901,540	27.94
1001	Muutus kassas	2,445,610	0	2,445,610	0
103228	Antud laenude tagasimaksud muudelt residentide	123,500	27,500	96,000	22.27
208158	Laenude võtmine muudelt residentidelt	7,800,000	3,300,000	4,500,000	42.31
3000	Füüsilise isiku tulumaks	24,000,000	6,528,524	17,471,476	27.2
3030	Maamaks	3,522,000	362,602	3,159,398	10.3
32	Kaupade ja teenuste müük	5,689,519	1,471,988	4,217,531	25.87
320	Riigilõivud	50,000	8,960	41,040	17.92
35	Toetused (peale punkti tehingupartneri koondkood)	41,900,533	12,134,007	29,766,526	28.96
35200171	Tasandusfond §11 lõige 1	11,492,000	3,400,000	8,092,000	29.59
352001721	Õpetajad	11,850,000	2,962,500	8,887,500	25
3820	Intressi- ja viivisetulud hoiustelt	2,000	1,849	151	92.47
382510	Kaevandamisõiguse tasu	192,150	0	192,150	0
382540	Laekumine vee erikasutusest	55,700	14,525	41,175	26.08
3882	Saastetasud	75,000	18,967	56,033	25.29
3888	Eespool nimetatamata muud tulud	55,000	16,255	38,746	29.55

Valdkond	nimi	eelarve	täitmine	jääk	%
01	ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	362,900	38,315	324,585	10.56
04	MAJANDUS	3,178,200	2,171,340	1,006,860	68.32
06	ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	338,000	81,818	256,182	24.21
07	TERVISHOID	0	951	-951	0
08	VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	1,088,000	172,577	915,423	15.86
09	HARIDUS	16,255,882	3,959,223	12,296,659	24.36
10	SOTSIAALNE KAITSE	2,978,900	781,134	2,197,766	26.22

kulu liik	nimi	eelarve	täitmine	jääk	%
	ÜLDSE KULUD	85,908,012	21,369,374	64,538,638	24.87
15	Materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamine	17,022,340	4,050,685	12,971,655	23.8
206	Kohustuste vähenemine	2,701,504	648,748	2,052,756	24.01
4	Eraldised	6,000,312	1,408,439	4,591,873	23.47
5	Tegevuskulud	58,819,242	15,045,297	43,773,945	25.58
50	Personalikulud	35,457,015	8,271,229	27,185,786	23.33
55	Majandamiskulud	23,362,227	6,774,068	16,588,159	29
6	Muud kulud	1,364,614	216,205	1,148,409	15.84
608099	Reservfond	403,203	0	403,203	0
65	Intressi-, viivise- ja kohustistasukulud (peale pu	953,911	202,143	751,768	21.19

Valdkond	nimi	eelarve	täitmine	jääk	%
01	ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	7,230,325	1,397,894	5,832,431	19.33
03	AVALIK KORD JA JULGEOLEK	41,413	10,117	31,296	24.43
04	MAJANDUS	9,009,370	1,515,993	7,493,377	16.83
05	KESKKONNAKAITSE	1,027,530	196,340	831,190	19.11
06	ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	2,819,081	723,219	2,095,862	25.65
07	TERVISHOID	239,990	16,666	223,324	6.94
08	VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	9,696,871	2,199,649	7,497,222	22.68
09	HARIDUS	46,273,580	13,316,824	32,956,756	28.78
10	SOTSIAALNE KAITSE	6,868,348	1,343,923	5,524,425	19.57

VMPSi veerg

MIS OLI

* 22. märtsil arutati Paides 10. aiandusfoorumil MAP-i võimalusi perioodil 2007-2013.

* 27. märtsil oli Piiral teraviljakasvatavate infopäev. Korraldajaks oli Tartumaa Põllumeeste Liit, ettekandjaks leedulasest agronoom, Liebigi ülikooli doktorand Ernestas Petrauskas. Teemaks taimede juureväline väetamine. Kuulajaid kolmekümne ligi. Kaasaegsete kaheteist-tonnise potentsiaaliga nisusortide puhul ei ole SUPLO väetamisfilosoofiale tugineval põllumehel võimatu saada kaheksa-tonniseid nisusaake ka meie tingimustes, või ka neljatonniseid rapsisaake. Vedelväetiskatseid on Eestiski dr Malle Järvani poolt alates 2004. aastast läbi viidud. Sobivaid Poola vedelväetisi firmalt Suplo toob Eestisse TPL ja Rekle, aga on teisiugi kakkujaid.

* 03. aprillil oli Jõgeval teraviljafoorum.

* 12. aprillil kaaluti Põltsamaal tiitli tunnustatud Eesti maatoit laureate.

* Maamess 2007 Tartus.

* Hakkas tööle infoportaal www.viruiinfo.ee_loojaks_Leama_Grupp_OÜ_Tamsalust. See on mugav koht ettevõtte tasuta tutvustamiseks.

MIS TULEB

11.-13. mail toimub Luige kevadlaad.

Mart LEPIK

* * *

Kevadisi tegemisi

Et aiatööde aeg on juba käes, siis...

* aiamehhoobit välja tuues ära unusta logisema hakanud kohti kohe parandamast;

* vaata üle suvise aia-varustuse seisukord: puhasta grill ja suitsuahi, paranda varikatus või päikesevari;

* et korras aiatööriistad alati võtta oleks, vaata enne suuremaid töid aegsasti üle nende seisukord;

* aeg kutsuda korstnapühkija ning lasta tal korstnad puhastada;

* vaata üle pisipere suvised sõiduvahendid, vajadusel puhasta ja õlita.

EMADEPÄEV on ilusaim perepäeva.

Iga pere tähistab seda tähtpäeva omamoodi, kuid küllap rõõmustatakse kõikjal ema lilled ja ühise piduliku söömaajaga.

Euroopas peetakse emade-päeva lilleks potiroosi, Eestis ei ole üht kindlat lille veel välja kujunenud. Igaüks võiks oma emale kinkida tema lemmiklilli. Kes annab üle sülemi roose, kes ühe nartsissiõie, kes kimbu võsaülaseid - kinkija ju teab, mis tema emale meeldib.

Emade pidupäeva hakati tähistama USA-s 1907 aastal. Õpetaja Ann viis oma ema teisel surma-aastapäeval hauale valged nelgid. Nii kujuneski tava, et valged nelgid lahkunud emadele ja punased neile, kes elus. Komme tähistada emadepäeva levis kiiresti. 1914. aastal nimetas Ühendriikide Kongress maikuu teise pühapäeva ametlikult emadepäevaks.

Eestis tähistati emadepäeva esimest korda 1922. aastal aktusega Uderna koolimajas. Järgmisel aastal sai üle-eestiline emadepäeva liikumine tänu Naiste Karskusliidule tuule tiibadesse.

Emadepäev on avatud südamete päev. Igale emale pakub sel päeval rõõmu kõik, mis lapsed talle ise on teinud. Me kõik oleme siin ilmas tänu emale.

HEAD EMADEPÄEVA!

Ruth RAIDLO

* * *

22. märtsil toimus Paides Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja aiandustoimkonna korraldusel

10. aiandusfoorum.

Foorumi eesmärk oli anda aiandustootjatele värsket teavet muudatustest tootmistingimustes ning turul ja jagada infot teadusuuringutes ning tehnoloogilistes uuringutes toimuvast.

Ettekannetes käsitleti maaelu arengukava aastateks 2007-2013 (Ants Laansalu, Põllumajandusministerium), aiandusuuringuid Eesti Maaülikoolis (Ulvi Moor, EMÜ), taimede tervisekontrolli (Ülle Metsman, Taimetoodangu Inspeksioon) ja aiandus-saaduste kvaliteedi vastavus-kontrolli (Saima Evendi, Taimetoodangu Inspeksioon). Kõneleti mahetootmisest aianduses (Eve Ader, Põllumajandusministerium), kartuli seemnekasvatusest (Mati Koppel, Jõgeva Sordiaretuse Instituut) ja ilutaimede kasvatusest Eestis (Kristian Kalgan, OÜ Revino Aiand). Ühistegevuse kogemusest kartuli ja köögivilja töötlemisel rääkis Raivo Randoja Reola Kartuliühistust. Reola Kartuliühistu varustab oma toodetega Lõuna-Eesti kauplusi ja toitlustusasutusi, vaja oleks veelgi rohkem toorainet, et täita kõiki tellimusi. Ühistus on seitse liiget, ühistegevust planeeritakse laiendada.

Foorumilt jäi kõlama, et Eesti aiandustootja peab olema jätkusuutlik ja tootma suurtes mahtudes, kuna suured kauban-dusketid vajavad pidevalt suuri koguseid kvaliteetset värsket toodangut.

Ülle METSMAN

Vanarahva ilmatarkust

* Kustpoolt pööripäeval tuul puhub, sealte puhub ta enamasti ka kuni järgmise pööripäevani. Seekord oli lääne-loode tuul.

* Soe aprill toob jaheda mai.

* Kõrgel taeva all lõõritav lõoke kuulutab ilusat ilma.

* Pääsukeste ilmumine enne jüripäeva kuulutab head aastat.

* Talve jooksul langetab kuusk neli korda okkaid. Kaks nädalat pärast viimast langetamist peaks lumi ära sulama. Tänavu olid need päevad 14. november, 23. detsember, 27. jaanuar ja 1. märts. Sula tuligi varakult ja lumi läks 15. märtsi paiku. Vaatamata soojadele märtsiilmadele pärast 20. kuupäeva väikeste laululindude massilist rännet ei toimunud. Sellest võib arvata, et esineb veel külmaperioode. Kui metsvint jõuab massiliselt kohale, siis lähevad ka ilmad püsivalt soojaks.

Heino KOKKUTA

*Õnne kui sinililledel sina,
õnne kui kullerkuppude kulda,
õnne kui pääsusilmade sära,
õnne, mis iial ei väsi ära!*

**03.05 - MART LEPIK
12.05 - HEITERALA**

Õnne sünnipäevaks!

Simunas muudeti telefoninumbreid

Simuna koolis ja Avanduse mõisahoones muudeti telefoninumbreid digitaalseks. Simuna telefonijaama klientidel, kellel on analoognumbrid, tuleb helistamisel valida järgmiselt:

Simuna kool

0323 7280 - direktor
0323 7266 - majandus
0323 7339 - õpetajate tuba
0323 7363 - spordihoone

Avanduse mõisahoone

0323 7381 - raamatukogu
0323 7219 - osavalla valitsus
0323 7377 (faks) - osavalla valitsus
0323 7237 - muusikakool
0323 7237 - noortekeskus

TEADE

Bilansivõimeline raamatupidaja avab Väike-Maarjas **raamatupidamisteenuste (osaihingutele ja FIEdele) büroo**.

Selgitamaks klientuuri, palun soovijail võtta ühendust telefonil 528 0860.

Neile, kes eelistavad kohalikku tervislikku talukaupa

KAARLI talu PAKUB JÄRGMISITALUTOOTEID:

Kiudaine-, vitamiini- ja mineraalainerikkad TÄISTERATOOTED nisust, rukkist, odrast, kaerast, hernest, aeg-ajalt ka tatrast, kestata odrast, speltanisust.

· Jahud - sõelumata või sõelutult (peen, sõre, jäme, klii).

· Kruubid (eritellimisel ka tangud, peentangud, tume ja hele manna).

· Helbed - sõelutult või koos valtsimispuruga, röstimata.

· Teravili- külvisemneks, õllelinnaseks, idandamiseks, söödaviljaks.

K Ü L M P R E S S I T U D TOIDUÕLID rapsi, sinepi, lina, õlitudra seemnetest - värsked, selitatud, keemiavaba toiduõli, sobiv küllastamata rasvhapete vahetuse reguleerib kolesteroolisisaldust, vähendab vere- soonte lupjumist jpm. Salatitesse, putrudesse, taigana-

tesse, õliraviks, massaaži ja aroomiteraapia baasõliks.

SEEMNED, ÕLIKOOGI- JAHUD

· Kõõmned - küpsetistesse, salatitesse, teeks, kõõmnepapsiks.

· Sinepiseeme ja sinepipulber - marinaadid, majoneesid, kastmed, sinepimesi; sinepipulber ka terviseprotseduurid, nõudepesu.

· Linaseeme ja linaseemnejahu - pagaritoodetesse, ka seedimishäirete puhul ja kolesterooli normaliseerimiseks.

TATRAKESTAPADJAD ja SPELTANISUKESTAPADJAD - soovitage kaelaradikuliidi ja peavalude puhul.

SÕÖDAKS JA SÕÖDALISANDIKS

· Söödajahud. Nisu, oder, kaer, hernes - võib lisada ka õlikooki. Jahu jämedus ja vahetuse segus vastavalt tellimusele.

· Rapsi-, lina- ja tudrakook -

jõusöödad kõikidele loomadele ja lindudele*.

· Õlisetted.

· Sorteerimis- ja kroovimis- jäägid.

* - Loomade söögiisu paraneb (ka kehva sööda suhtes), välimus, meeleolu; karv läheb läikima, munarebud kollasemaks, suureneb piimaand ja kaalu juurdekasv, kaob ka kalduvus poegimisjärgsele kannibalismile. Näiteks 200 – 300 g rapsikooki lüpsikorra kohta suurendab väljalüpsi 2 – 3 liitri võrra, seega 1,5 – 2 kroonine kulu toob sisse 6 – 10 krooni eest enam toodangut.

Väikese tootmisvõimsuse tõttu ei pruugi loetletud kaubad olla üheaegselt saadaval. Me ei saa valmistada kaupa lattu

seisma ja soovime vedamiskulusid optimeerida.

Meie kaupu tellitakse Väike-Maarjase, Rakverre, Jõhvi, Tallinnasse, Tartusse. Õlid tunnete ära "Maarja" kaubamärgi järgi, täisteratoodete etiketil on kiri "Kaarli talu toode". Kokkuleppel toome ka koju või saadame postiga, kulleriga või bussiga.

Asume Väike-Maarjas Tamsalu mnt 6. Tel 326 1572, 5664 4156, e-posti aadress on mart.lepik@mail.ee.

Vaata ka <http://www.v-maarja.ee/kaarlitalu/>.

Mart LEPIK

Simunas on nüüd Hansapanga sularahaautomaat

Aprilli lõpus paigaldati Simuna rahvamaja (Lai 5) Hansapanga sularahaautomaat, mille abil saab ööpäev läbi oma kontolt sularaha välja võtta ja teha muid lihtsamaid pangatehinguid.

Automaat asub rahvamaja eeskojas, mille turvaukse saab iga Hansapanga klient oma pangakaardiga avada. Automaadi abil saab võtta oma kontolt sularaha, vaadata kontojääki ning trükkida välja viimase kümne tehingu ülevaateid, teha määratud makseid ning muuta oma pangakaardi PIN-koodi.

Automaat pandi üles tänu panga ja Väike-Maarja valla koostööle.

Hansapanga Väike-Maarja ja Tapa kontori juhataja Heli Nõukas tõi esile vallavalitsuse

hea suhtumise ning soovi inimeste igapäevaelu hõlbustada. Ta märkis, et uus automaat aitab kindlasti kohalikel elanikel senisest mugavamalt pangaasju ajada. "Kuigi enamikku meie teenustest saab kasutada ka telefoni või Interneti teel, on pangautomaat mugav lihtsamate tehingute tegemiseks ning sularaha väljavõtmiseks," lausub ta.

Hansapanga teised lähimad sularahaautomaadid asuvad Rakke noortekeskuses (Rakke, Faehmanni 18) ja Väike-Maarjas (Pikk 16).

Hansapangal on Eestis suurim sularahaautomaatide võrk, kokku üle 500 automaadi.

Noorte suvine töölaager

Väike-Maarja vald korraldab töölaagri noortele vanuses 13-17 eluaastat. Laager toimub viies vahetuses ning igasse vahetusse oodatakse 20 noort. Vahetuste ajad on järgmised:

04. juuni – 15. juuni

I grupp - Väike-Maarja noortelaager
II grupp - Simuna noortelaager

18. juuni – 29. juuni

III grupp - Kilti noortelaager

02. juuli – 13. juuli

IV grupp - Väike-Maarja noortelaager

Töölaagri avalduse blanketid on Väike-Maarja gümnaasiumi kantseleis, Kilti põhikoolis, Simuna koolis ja Väike-Maarja noortekeskuses ning valla koduleheküljel.

Täidetud avaldused tuua Väike-Maarja noortekeskusesse Meeli Veia kätte, Simuna noortekeskusesse Inna Liivaku kätte või Kilti põhikooli hiljemalt 21. maiks.

Lisainfot saab telefonil 325 5038 (Meeli Veia).

TEADE

Väike-Maarja vallavalitsus võtab alates 02. maist 2007. aastal Simuna osavaldala hooajaliselt tööle heakorratöölise, kelle põhiülesandeks on töötamine trimmer-võsalõikajaga.

Info: Mart Pruul, tel 323 7219, 528 0898.

Normaalse päevase söömise üldskeem kõigile

Hommikusöök - sobilik aeg kell 7.00–8.30.

Hommikusöök peab andma olulise osa toidusüivesikutest, s.o 50–60% päevasest toiduenergiast. Olenemata sellest, kas töö on füüsiline või vaimne, vajab organism pidevalt glükoosi e veresuhkrut. Suurim viga on jätta hommikul üldse söömata. Sellisel juhul peab maks rohkem töötama, et hoida veresuhkru tase normi piires. Peamised vajalikud ja sobivad toidusüivesikud on pudrud, leib, saiakesed, kartulitoidud, pastatoidud.

Hommikusöök peab olema suhteliselt rasvavaene, kuid mitte rasvavaba. Piimatoodetest tuleks valida vähemrasvased produktid. Pole õige täita kõhtu vorstivõileibadega. Või ja vorst on suhteliselt rasvarikkad ja ületavad normaalse söömise valuläve. Hommikusöögiks ei sobi sardellid ja viinerid. Kui soovitakse süüa juustu, siis *light*-juustu.

Hommikusöök peab andma kindlasti teatud koguse kõrgkvaliteetset toiduvalku. Selliks sobivad erinevad piimatooted (biojogurt, biokohupiim, biokeefir). Hommikumenüüs peaks kindlasti olema kohupiim. Samuti sobivad muna ja kala.

Lõunasöök – sobilik aeg kell 12.00–14.00.

Lõunasöök peab olema mitmekesine, sisaldama rohkesti puu- ja juurvilja. Lõunasööki võib nautida täie rinnaga, kui see on söödud õigel ajal. Kogusega ei tohi liiale minna.

Õhtusöök – sobilik aeg 17.30–19.00.

Õhtusöök ei tohi olla söömata jäänud hommikusöögi ja lõunasöögi asendajaks väga rohke õhtuse kõhutäiega. Õhtusöök olgu mõõdukas, selles olgu vähem toidusüivesikuid. Õhtuks sobivad kodumaised puu- ja juurviljad. Kuigi puu- ja juurviljad on sobilikud kõigi toidukordade juurde, on soovitatav neid süüa ka õhtusöögiks.

Pea meeles!

• Keedetud toiduained on alati tervislikumad kui praetud.

• Kõrvetatud süivesikuterikkad toidud (pruun röstsai, pruuniks praetud keedukartul, praetud

makaronid) ei kuulu normaalsöömise juurde.

• Puu- ja juurvilja tuleks tarbida iga päev. On vajalik tarbida vähemalt 200–300 grammi puuvilju ja 200–300 grammi juurvilju päevas.

Ülaltoodud põhiegleid peaksid arvestama kõik, kes tahavad toituda nii, nagu seda vajab inimorganism. Edu saabub vaid siis, kui neid pidevalt järgida. Tulenevalt spetsiifilistest probleemidest, nagu konkreetse inimese ainevahetuslikud iseärasused, teatud haigused jne on vajalikud loomulikult ka teatud erireeglid ja mõningad muudatused.

Kui vajalik on vesi?

Täiskasvanud inimkeha kaalust 60–65% moodustab vesi. Seetõttu vajab inimkeha vett iga päev. Vesi on meile asendamatu. Vesikeskkonnas toimub seedimine, ainete imendumine, kehaomaste ainete teke ja lõhustumine.

Tarbitav veehulk sõltub teatud määral ka kliimast, east, tööst, tervise seisundist ja teistest näitajatest. Inimene vajab päevas 28–38 ml kehakaalu kg kohta vett. Põhikoguse annab söök ja jook (igas toiduaines on vett). Loomulikult on kasulik juua päeva jooksul aeg-ajalt puhast vett. Kui inimene on eakas, siis on tervislik juua vähemalt 3–4 klaasi vett päevas. Mida rohkem organism vananeb, seda väiksemaks veesisaldus muutub. Varjatud veevaeguse teke on üks põhjustest, miks vanurite ainevahetus muutub aeglaseks. Parim janukustutaja on puhas vesi, aga ka vähese soolasisaldusega mineraalvesi või mahl. Erinevalt teistest jookidest ei anna vesi organismile kaloreid, kuid on inimesele hädavajalik toitaine.

Vananenud ja roostetavad torustikud ning veetarbimise üldvähenedmine põhjustavad kraanivee ebameeldivat lõhna, maitset ja hägusust. See vesi on tervisele otseselt kahjulik. Neil juhtudel tuleks tarbida pudelitesse villitud vett. Eelistama peaks suurema kaaliumi- ja madalama naatriumisaldusega vett, mis aitab organismist eemaldada liigse naatriumi. Liigne naatrium tekitab inimesele turseid ja

geneetiliselt eelsoodumusega inimesele kõrgvererõhuhaigust.

Toidusüivesikutest

Toiduenergiat annavad süivesikud, lipiidid e rasvad ja valgud.

Toidusüivesikud on kutsutud katma suurima osa, umbes poole, vajatavast päevasest toiduenergiast. Neid tuleks tarbida nii palju, et nad annaksid 50–60% päevasest koguenergiast. Kui pidevalt ületada süivesikute normaalkogust, tekib rasvumine. Kui kasutada kehtvalt vähem toidusüivesikuid, kujuneb organismis tasapisi energia defitsiit.

Aju energiavajadused rahuldatakse tavalukorras peaaegu täies mahus veresuhkru (veres olev glükoos) arvel.

Põhitoidu süivesik on tähtsiks ja suhkur. Suhkur pole oma õiges koguses organismile kahjulik. Sel juhul leiab ta organismis täielikku rakendust. Tarbitav süivesikute normhulk sõltub organismi üldisest energiavajadusest. Tuleks leida enda päevane energiavajadus. Täiskasvanud inimese keskmine päevane energiavajadus on 2000 kcal. Süivesikud peavad andma 50–60%, seega 1000–1200 kcal. Üks gramm süivesikuid annab inimorganismis umbes 4 kcal energiat. Seega peaks tarbima umbes 200–300 grammi süivesikuid päevas.

Tähtsiks kui üks põhisüivesik peaks katma mitte alla 75–80% ööpäevasest süivesikute energiat. Teised süivesikud e suhkrud (sahharoos e lauasuhkur, fruktoos e puuviljasuhkur, laktoos e piimasuhkur, vaba glükoos e viinamarjasuhkur, maltoos e linnasesuhkur) kõik kokku ei tohiks anda üle 20–25% ööpäevasest süivesikute toiduenergiast. Kuid palju tarbivad juba ainult sahharoosi (lauasuhkrut) nii palju, et see üksi annab juba 25–30%. See on kehtev ebanormaalne söömine, millest tekivad terviseprobleemid. Meeles peab pidama sedagi, et 50–60% süivesikutest peab sööma hommikusöögi ajal.

Mida arvata kunstlikest magusainetest?

Kunstnikel magusainetel on tugev toime keele maitsetretseptoritele. On võimalik, et

kunstlikud magusained tõstavad isu, valmistades organismi ette toidu vastuvõtuks. Kahjuks magusus ilma kaloriteta ei ole isu vähendava toimega. Kalorite vaegusel taastub näljatunne kiiresti ja siis süüakse lõppkokkuvõttes ikkagi soovitud rohkem. Puhtsünteesiliste magusainete toime inimorganismile on paljuski selgusetu. Ei teata, on need kehtval kasutamisel pikemas perspektiivis vähem või rohkem kahjulikud. Kui sünteetilisi magusaineid siiski tahetakse kasutada, tuleks neid tarbida väikestes kogustes, süües samaaegselt väga mitmekesist toitu. See on vajalik, et vähendada kõrvaltoimeid ja terviserikkeid. Soovitatav on teha tarbimispause.

Toidulipiidid e toidurasvad

Toidulipiide tuleb tarbida nii, et nad annaksid 25–30% päevasest koguenergiast. Kui kogust järjekindlalt ületada, tekib tasapisi kehakaalu probleem ja tõuseb risk haigestuda mitmetesse haigustesse.

Toidulipiidid on lihtlipiidid e rasvad (seapekk, searasv, taimsed õlid), mis jagunevad loomseteks ja taimseteks rasvadeks. Kui on vaja piirata toidulipiidide tarbimist, tuleks teada, millistest toiduainetest põhiliselt saadakse rasvhappeid. Toiduõli, koor, margariin, või, hamburgerid, majonees, rasvarikkad juustud, oliivid, pähklid, avokaado, salatikaste, šokolaad, jäätis, küpsised, tort, keeks, sprotid, keedu – ja suitsuvorstid jne on kõrge rasvasisaldusega toidud.

Söödav rasvaine on nähtav ja varjatud. Nähtavad toidurasvad paistavad silma (toiduõli, koor, või, margariin, rasv jne). Varjatud kujul on rasva ka tailihas, rasvarikkas piimas (3,5%), seemnetes. Seetõttu on keskeast alates kasulik mitte üle pingutada rasvarikka piimaga ja eelistada rasvavaesemat piima (2,5%). Esmapiilgul täiesti taisena näiv loomaliha sisaldab lihaskiudude vahel lipiidipartikleid. Friikartulid, hamburgerid, ahju- ja praekartulid, pannkoogid jne sisaldavad rohkesti toidurasva. 2/3 toidulipiididest peaks pärinema taimsetest produktidest, näiteks taimsetest õlidest.

Õli tuleb hoida õhukindlalt suletud taaras ja jahedas. Praadimise järel puhastada pann õlijääkidest, sest õhuke õlikiht rääsub kiiresti, nii moodustuvad keemiliselt üliaktiivsed reaktiivsed osakesed. Kord juba kuumutatud õli teist korda ei tohi kasutada. Selline rasv on vähkitekitava toimega. Salatiõlid praadimiseks ei sobi. Võimalusel tasub eelistada teflonkattega nõusid, siis kulub rasvainet vähem.

Igati soovitatav oleks süüa paar korda nädalas kala või teisi mereande, mis sisaldavad oomega-3 rasvhappeid. Oomega-3 rasvhapped aitavad vähendada vererõhku, muudab vere lipiidide sisaldust soodsas

suunas, tugevdavad immuunsüsteemi jne. Kalarasva pole vaja karta.

Lipiidide ööpäevane vajadus on 0,9–1,3 g kehakaalu ühe kg kohta.

Valgud

Toiduvalgud peaksid katma 10–20% päevasest toiduenergiast. Valkudel on organismis oluline ülesanne (hormonaalne, bioregulaatorne, kaitse, ehituslik). Kehavalgu kaudu realiseerub geenide info. Seega on see oluliselt vaimset arengut toetav toitainet. Tasakaalustatud toidu puhul peavad valkude põhikoguse andma loomsed produktid (muna, piimatooted, kala, linnuliha, taine sealih, veiselih

jne). Vähemväärtuslikud on toidu taimsed valgud (terad, kaunviljad, pähklid, seemned). Neil on lihtsalt teised ülesanded. Täisväärtuslikke toiduvalke on vaja umbes 0,8 g kehakaalu kg kohta. Põhiosa toiduvalkudest peavad moodustama loomsed valgud.

Munavalgud on tegelikult tipptoit. Munakollane on parim letsitiini jt fosfolipiidide allikas ja ka suurepärase luteiini allikas. Luteiini suur roll vanememiseiga seotud nägemisprobleemide tõrjuna on väga oluline.

Mida räägivad arvud minu südame tervisest?

Pulsi soovitatav näit rahuolekus on kuni 80 lööki minutis,

vererõhk alla 130/85mmHg, üldkolesterool alla 5,0 mmol/l, veresuhkur alla 5,5 mmol/l, vööümbermõõt naistel alla 88 cm, meestel alla 102 cm, kaal kehamassiindeks 19-25.

kehamassiindeks = $\frac{\text{kaal(kg)}}{\text{pikkus(m)} \times \text{pikkus(m)}}$

Artikli koostamisel on kasutatud M. Zilmeri, U. Kokassaare, T. Vihalemma artikleid.

Ene KINKS,
tervisespetsialist

Kulu põletamine on keelatud!

Kulu põletamine on praegu üle Eesti kõikjal täiesti keelatud! Kevadise prahi (põhk, oksad, lehed jms) lõkkes põletamisel tuleb järgida kohaliku omavalitsuse õigusakte ja tuleohutusnõudeid.

Soojad ja päikesepaistelised märtsikuu ilmad sulatasid lume ning tõid taas nähtavale kuivanud rohu, ahvatledes inimesi seda põletama. Igal kevadel saavad päästjad hulgaliselt väljakutseid kontrolli alt väljunud kulu ja prahipõlengutele, mis on alguse saanud tuleohutusnõuete eiramisest. Seetõttu tahab Ida-Eesti Päästkeskus taas kõigile meelde tuletada ohte ja tagajärgi, mis selle tegevusega kaasnevad.

Kevadise kulu ja prahi põletamisel tuleohutusnõuete mittetäitmisest tõttu on maha põlenud elumaju ning hukkunud inimesi. Oskamatus ette näha tuletegemise võimalikke tagajärgi on toonud kaasa korvamatut kahju ka looduskeskkonnale. Möödunud aastal registreeris Päästamet Eestis ligi 5000 kulupõlengut, hukkus neli inimest ning süttis 80 hoonet. Päästameti andmetel toimus Ida-Virumaal eelmisel aastal 979 ja Lääne-Virumaal 368 kulupõlengut. Kui Ida-Virumaal paistsid kulupõlengute rohkuse osas silma Kohtla-Järve ja Narva, siis Lääne-Virumaal oli kõige probleemsem koht Tapa linn ning sama tendents paistab jätkuvat ka tänava.

Tänavu 29. märtsiks oli üle Eesti toimunud juba üle kolmesaja kulupõlengu ning mitu kontrolli alt

väljunud ja inimestele materiaalselt kahju tekitanud prahipõlengut. See arv suureneb pidevalt.

Ida-Virumaal on 20.-28. märtsini toimunud 60 kulupõlengut ja Lääne-Virumaal on neid samal ajavahemikul olnud 17, kusjuures lõkkest lendunud sädemest läks põlema hoone katus ning ühel korral põles metsanoorendik.

Kulupõletamine on keelatud alates lumesulamist kuni sügisvihmade saabumiseni ehk ajal, mil looduses on tuleohtlik aeg. Tuleohtliku aja alguse ja lõpu määrab igal aastal Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut (EMHI). Tuleoht suureneb üle Eesti iga päevaga. Tuleohtu kaart on kättesaadav veebileheküljel <http://www.emhi.ee/>.

Tule tegemisel tuleb eelkõige kinni pidada kohaliku omavalitsuse territooriumil kehtivatest heakorraeskirjadest. Maaomanik peab mõistma, et kulu või prahti süüdates langeb kogu vastutus tuletegitajale ning ka kõiki tuleohutusnõudeid järgides võib kulupõletamine ohtu seada tema enda ja kaaskodanike hooned, samuti metsad. Seega soovime jälgida ka naabreid, kas nemad peavad kinni kulupõletamise keelust. Päästeteenistuse hinnangul on parim lahendus, kui maaomanik suudab oma maad niimoodi hooldada ja harida, et ohtlik kulupõletamine ei oleks üks tema kevadtöödest.

Igati peab endale teadvustama, et lume alt välja sulanud kulu kuivab kevadpäikese ja tuulte

mõjul kiiresti ning on kergesti süttiv. Süttides levib kulutuli soodsas tuule korral väga kiiresti ning vahel ka mitmes suunas, mis on peamiseks põhjuseks, et sageli väljub kulupõletamine kontrolli alt. Siiski saab kõige paremini tuleohtu vältida õigel ajal heina niites ning kuiva kuluheina kokku riisudes. Sama kehtib ka põhu ja muu kevadise prahi (puulehed, oksad jms.) põletamise kohta.

Siinkohal tuleme kõigile meelde lõkete tegemise peamised ohutusnõuded.

- Lõkete tegemisel tuleb tagada ohutud vahemaad hooneteni ja metsani; lõket tohib teha hoonetest vähemalt 15 meetri kaugusel ja metsast 30 meetri kaugusel.

- Mitte mingil juhul ei tohi põlevat lõket jätta järelevalveta ning käeulatusse tuleb varuda tulekustuti või vähemalt ämber veega ja esmased tulekustutusvahendid (näit: labidas, kustutusluud, märjad oksad).

- Lõkete tegemisel tuleb arvestada tuule tugevust (ohutuks peetakse kuni 1,5 m/s) ja suunda ning lõkkesse ümbritseda mittesüttiva pinnasega (muld, liiv, savi), samuti peab arvestama lõkkest lenduda võivate sädemetega.

- Ouline on jälgida, et lõkkest ei saaks alguse kulupõleng. Enne rohkete suitsu tekitava risu, põhu jm põletamist peab veenduma, et tekkiv suits ei häiri teisi inimesi ja liiklust. Võib juhtuda, et häiritud kaaskodanikud võivad hinnata ohtu valesti ning teatada sellest

häirekeskusesse, kes saadab välja päästeautod.

· Pärast põletamist tuleb lõkkesse uuesti süttimise vältimiseks hoolikalt kustutada.

Et jälgida kulupõletamise keelust kinnipidamise jälgimiseks tuleohtlikul ajal teostavad Ida-Eesti Päästkeskuse tööpiirkonna operatiivkorrapidajad ning tuleohutusjärelvalve inspektorid Ida- ja Lääne-Virumaal seiresõite. Keelust üleastujaid ootab rahatrühv kuni 18 000 krooni (füüsilisele isikule) ja kuni 50 000 krooni (juriidilisele isikule). Lisaks piirkondlikele seiresõitudele korraldatakse vajadusel üleriigilisi kontrollreidide pääste- ning keskkonnaasutuste ja politsei koostöös. Kontrollreididel kasutatakse ka õhuseiret. Vajadusel juhendatakse inimesi, kes lõket teevad, tuleohutuse üldnõuete täitmisel.

Ida-Eesti Päästkeskus kutsub kõiki inimesi ettevaatlikkusele, vältimaks tulest tekkivaid ohte ning kergendamaks päästjate tööd. Võib juhtuda, et rohkete väljakutsete tõttu on kõik päästeressursid hõivatud kulupõlengute kustutamise ja päästjad ei jõua õigel ajal tegelike abivajajateni.

Ida-Eesti Päästkeskus

19. aprillil peeti Wiedemanni keelepäeva

19. aprillil kogunes Väike-Maarja rahvamaja keelepäevale hulgaliselt keelehuvilisi. Ettekannetega esinesid F. J. Wiedemanni auhinna tänavune laureaat, tõlkija ja keeleteadlane Kristiina Ross (Vana keele uus nägu) ning professor Mati Ereht (Muutusi eesti lauses). Laureaat istutas keeletammikusse oma nimipuu.

Vallavanem Olev Liblikmanni tänavusel Wiedemanni keelepäeval peetud kõne

Lugupeetud keelehoidjad ja arendajad!

Teile saadetud päevakavas on lõik "Tamme kõne".

Millest siis võiksid rääkida rahvale need puud, kui on saavutanud on hülgaja? Kindlasti sellest, kui tugevad on tammed tormides. Aga ka sellest, et nad ei ole siia paikkonda sattunud juhuslikult, vaid neid on istutanud väärikad inimesed kindla eesmärgi ja sooja südamega. Igal puul on edasi anda istutaja lugu ja tema sõnum. Täna saabus seltskonda uus puu oma sõnumi ja oma looga.

Mida nad võiksid jutustada siin pargis jõudehetkeil viibivatele inimestele ja kuulata tahtvaile kõrvadele? Kas kuulajad mõistavad puude muistset juttu?

Kõik meenutaksid kõigepealt meest, kes kandis nime Tamm – oli aatemees ja tunglahoidja. Keele-tammikutki hakati looma tema töö- ja elukoha kõrvale, aleviku keskele auväärsele kohale. Jätkatakse siin, ausamba ümbruses.

Millest räägiks alusepanija Wiedemann? Kindlasti sellest, et Sinu keel ei oleks praegu niisugune, kui poleks olnud minu sõna-raamatut. Selleta ei saanud läbi ka eesti murdekogujad. Võid olla uhke, et eesti keel kuulub kultuurkeelte hulka. Aga selliseid keeli on maa-ilmal alla saja. Kultuurkeel on kõrghariduse ja teaduse keel. Hoia, austa ja armasta teda!

Millest võiks rääkida tamm, mis leidis oma koha selles tammikus 1995. aastal? Kindlasti sellest, et oleme seisnud emakeele õiguste eest, kuid selles omapärasel A s s a m a l l a s ("Kalevipojast") unustanud seista keele korrashoiu eest. Sõna on võim ja sõna on relv. Ainult täpsest sõna ja mõtte koosmeelest sünnib Eesti Vabariigile nii vajalik täpne tegu. Puu kohin tuletab meelde aegu, kus meie viimane kants oli eesti kodu ja viimane relv eesti keel. Keel ühendas, keel kujundas tõrje-lahingute ajal üksmeele. Rahvale on taas antud tulevik. Austa oma keelt, rahvast ja maad!

Sekkub teisel pool maja koha

leidnud püramiidpuu. Tuletab meelde, et keel on iga päev igamehe käes ja suus, aga igapäev on vaid piiratud võimalus teda omatahtsi pruukida. Pea seda meeles, kui minu ees seisad! Ma ei olnud piiratud priiuse vang, vaid avaral keelemaal elav vabamees. Jätka minu tööd kõrgkunstilise sõnakasutuse ja ilusa emakeele õpetamisel.

Temaga ühinevad keeleõpetajate õpetajad, sest eestlaste mured on ka nende mured. Kõigel on hind, vähesel ka väärtus.

Eemal, teisel pool tiike sahisib puu, millele nimeandja tegeles pikki aastaid keelekultuuri arendamisega. Seisib Eesti NSV keeleseaduse alusideoloogia väljatöötamise ja kujundamise juures. Mida lisaks tema? Aga seda, et Wiedemanni grammatika on olnud tagasivaatav. On ammutanud keelevara vanadest maamurretest. Ta on nagu kapitaalne sardbetoonsild pikkade algsajandite ja praeguse kirjakeele vahel. Ta tuletab meelde oma muhedal ja värvikal moel a la Karl Eduardi* stiilis, et

me ise pidagem puhtust ja lükakem laimu teelt, pärast tunnikest metsateepuhkust taas harigem haritud keelt!

Samas meenutab keegi oma tegevust Tartu Ülikooli põhikirja koostamisel, kus esimese lausena on kirjas, et ülikool on eesti rahvusülikool. Ka seda, kuidas ta lõi oma keelekoolkonna ja uuris sõnavara päritolu. Tunneb uhkust, et kõik puistuga seotud isikud on seisnud selle eest, et sina saaksid astuda nende poolt hoitud keelevalguses.

Järgmine sahisab latva ja teatab, et tundis juba palju aastaid, kust king pigistab. Püüdis alati tõestada ja kõikjal rõhutada keelehoolde vajadust. Kurv on ta meel 20. sajandi alguse kultuuriinimeste arvamuste pärast, mis teda sügavalt solvasid,

- nagu – meie keel on kõlata ja muusikata;
- või – hingeelu asjadest on meil keele puuduse tõttu võimatu rääkida;
- või – üleüldse oleme oma keelega suures kimbatuses;
- või – meie keel on laisa rahva keel, nohiseja, pudiseja, enese ette pomiseja rahva keel.

Ta ise on kindel, et meie keel ei ole siiski sorgus sabaga iseenda peale urisev peni. Rahva keel on kullakaev, kust igaüks võib võtta ja ta ei lõpe ial otsa.

Oli aasta 1999, mil tulime kahekesi. Oleme hoidnud ja arendanud sulle oskuskeelt. Soovime, et meie keelekasutus oleks Eesti Vabariigi

vääriline. Ära jäta oma emakeelt kahe kivi vahele välismõjude vallas, mis risustavad tema omapära. Ta võib murenema hakata. Lase olla keelel avatud, kuid mitte allaheitlik. Võsajänklus ei ole parem kui kadakasakslus.

Ennast tuletab meelde tulija, kes andis rahvale keelerikkuse sõnaraamatute ja Eesti kirjakeele seletussõnaraamatu toimetamise kaudu ja juba varem alustas oskussõnastiku korrastamist.

Sekkub varasem saabuja teistsuguselt loomepõllult. Teda tõi tammikusse üks sõnameister ja murdeluule viljelija. Ta loodab, et tema kaudu tuleb tammikusse ka kevad. Tuletab meelde, et keelel on värv, lõhn ja kõla – see on sümfoonia, mida ei saa kõlama panna ainult sõnaraamatutes.

Juurde astub uus teaduskeel – arvutileksikograafia. Tema looja on avanud eesti keelele ukse arvutimaailma.

Omavahel sahisavad murde-kogujad ja murdeuurijad. Üks tuletab meelde, kuidas ta üle 50 aasta kõndis külast külla, talust tallu, Wiedemanni sõnaraamat kaenlas. Unistasid sellest, kuidas murdekeele lähteist saab alguse eesti rahva põlvkonnad sõuavad maailma keelte ava-merele.

Siis sekkub keegi, kes on püüdnud lähendada kaugusi meie kõigi Eestile. Tunneb muret, et väikerahva ühepoolne kakskeelsus võib soodsais oludes olla samm lähemale võõrale ükskeelsusele. Osakem võõrkeeli, kuid ärgem kujunda-gem neist mingit uut emakeelt.

Kõrvalseisja võrdleb omaette stiihiliselt arenevat rahvakeelt ja arenenud kirjakeelt. Leiab, et rahvakeel on nagu taltsutamata metsik hobune, aga kirjakeel hästitreenitud ja sõitjale kuuletuv võluratsu, kellega võib hüpata kõrgele, süüsta tulevikku, või

kapata minevikku. Ratsu on hea, ülejäänud oleneb ratsanikust. Hoia ikka kindlalt oma sihti!

Tõsiselt mõtisklevad omavahel keeleteoimetajad. Tunnevad rõõmu, et suutsid saata meie keelerikkuse rahva kätte. Loodavad, et julm lobisev aeg ei satuks mustalt risustama meie raamaturiuleid.

Sekkub kindla sõnaga koolimees, kelle elutöö eesmärgiks on olnud hoida eesti keele staatust ja suunata tema saatust. On püüdnud hoida eesti keelt ja keeleteadust maailma kaardil.

Kõrval sahisab latva keelehoidja, keelehoidjate õpetaja, ajakirjanduskeele harija – hoitud ja armastatud keele ema.

Oma sõna ütleb sekka murelik mees – eest keele ja sugulaskeelte uurija ja õpetaja, kes on kaitsnud meie keelt mõttetute reformimiste eest. Tema silme eest jookseb läbi liivlaste saatus.

Teiste seas, keset parki seisab oma vaikselt ja tagasihoidlikul moel Virumaa murdekoguja, kohanimede täpsustaja ja sedeldaja, koduuriija ja kultuuriloo kirjapanija. Rõhutab, et kogu Virumaa kultuur on osa Eesti kultuurist ja Eesti osake maailmast. Siin tehtu on kogu ilmale tehtu. Loeb üles üheksa tähelepanekut oma pikalt eluteelt ja viimane selles reas on – mis teed, tee rahva heaks. Kes nii ei talita, on tühi kruus januse peos.

Niisugused oleksid tamme mõtted. Nii kõneleksid nad kuulajaile ja oma juurte otsijaile eilsest, tänasest ja tulevikust.

Soovin teile kõigile, kes te tänasest aupäevast osa võtate, ilusat kevadet, head tervist ja rõõmsat meelt tänavustest lõpukirjandi teemadest võetud sõnadega: "Suurim ja ilusaim meistritöö on õigesti elatud elu."

Uute kohtumisteni!

* - Karl Eduard Sööt

Härmalõng 20

25. märtsil tähistas pensionäride klubi oma eksisteerimise 20. aastapäeva. Ja seoses sünnipäevaga on ...

Huvitat kõigile ülevaadet teha, kuidas elab pensionäri vaim ja keha!

Me teadagi räägime nendest küll,

kes eluaastate hõbedasel künnisel.

Elurõõmu annab võimalus osaleda huviringides. Rahvatantsijaid ja käsitööhuvilisi juhendab ja tiivustab väsimatu Ilme Sein ning lauluhuvilisi alati naerusuine ja leebe Valve Libene.

Mis meie aktiivsem osa on teinud? Rahvatantsijad ja lauljad on esinenud maakondlikel pensionäride pidustustel. Tantsijad ka maakondlikul seniortantsupäeval Rakveres. Käsitööhuvilised on korraldanud käsitöömüüke "Õnneloosi" nime all. Meil on olnud toredaid klubiõhtuid ja väljasõite Eesti kaunitesse kohtadesse.

Sünnipäevapidu oli hoogne ja meeleolukas. Peo avasid Härmalõnga isetegevuslased 20 aastat tagasi Hele Roos sõnadele kirjutatud lauluga "Härmalõng". Tänukirja ja meenetega tuletati meelde klubi loomise initsiatiivgruppi ja

eestvedajaid Mare ja Vallo Taari ja Antje Kaasikut, presidente Hele Roos ja Irene Kaldmat, kauaaegset kassapidajat Eevi Kirpsoni, ringijuhete Ilmse Seina, Valve Libest jt.

Peol esinesid Väike-Maarja laulu- ja tantsumemmed ning eakaaslased Kiltsist. Meeleolu tõstis rahvapilliansambli Sirilii esinemine. Üllatuskülastiteks olid Sirje Lippasaar, Maie Blaati ja Valve Kanna oma toredate naljalugudega. Eriline tänu kuulub Marele ja Vallole, kes meile tantsuks mängisid. Tore üllatus oli ka Hele Roosilt, kes tegi sünnipäevakingiks luuletuse.

Soojad tänusõnad kuuluvad meie heatahtlikele sponsoritele, kelleks olid Georgi söögituba, Ammemäe kauplus, OG Elektra Pandivere kauplus ja kauplus Maarjalill. Kõiki meie töid ja tegemisi on toetanud valla- ja valitsus. Suur tänu ka rahvamaja juhtkonnale ja töötajatele abi ja toetuse eest!

Ester MÄE,
Härmalõnga klubi president

Härmalõnga sünnipäevaks

Hele Roos

Kas märkad, kui kiirelt kaob aastaring?
Uusi sõpru on meiega liitunud.
Uued tantsud ja laulud, uus loominguid,
kõik me ümber on muutuv ja liikuv.

Aga sõprus me südames alles jääb,
ta on aastaringides kestev.
Kord seob küünlasära, taas vastlapäev
ja jälle on kevad me keskel.

Mõni mälestus möödunust kõneleb,
mõni valusalt hinge puutub,
aga Härmalõng tuule käes võbeleb
ja aastates hapramaks muutub.

Kuid teie keskel ma nukraks ei jää!
sean reväärile kireva ehte.
Ja koltunud kulurohus – ennea! –
märkan rohelist ristikulehte!

Tallinnas tunnustati keeletegu

Emakeelepäeval, 14. märtsil tuli 10. klassi õpilasel Koit Vilibergil, Vahur Kivastel 12. klassist ja õpetaja Tiina Vaiksalul võtta ette meeldiv teekond Tallinnasse "Keeletegu 2006" auhinnatseremooniale, sest 19 kooli hulka, kelle algatusel kutsuti üles annetama Wiedemanni fondi üks kroon eesti keele õppe ja rahvusliku kasvatuse toetuseks, kuulus ka meie kool.

Eesti Draamateatri väikeses saalis algas üritus õpilaste luuletervitusega, millele järgnes haridus- ja teadusministri Mailis Repsi sõnavõtt. Kõrghariduse ja teaduse asekancleri Kristjan Halleri pidupäevakõne järel oli aeg üle anda aasta keeleteo auhind. Valiku tegid taasiseseisvunud Eesti haridusministrid. Mailis Repsi sõnul sai võiduteo puhul määravaks kodanikualgatus ja lai kandepind ning teo tegijad – paljude erinevate koolide õpilased ja õpetajad.

Auhind üle antud, pakuti vaatamiseks Merle Karusoo lavastatud näidendit "Küpsuskirjand 2005", mis sobis süžee poolest konteksti. Etenduses lahati keelelisi ja rahvuslikke probleeme eestlaste ja põhiliselt vene rahvusest elanike vahel, kasutades küpsuskirjandeist leitud mõtteid.

Hoogsalt lavastuse järel oli võimalus maitsta kokteili ning puuvilja draamateatri parketisaalis, kus ka haridusminister külalistega juttu tegi.

Väga sisukas ja hariv päev seljataga, oli aeg tagasi Väike-Maarjasse sõita. Sellega ei olnud aga keeleüritused lõppenud, juba 19. aprillil oli meie oma kodukohas võimalus osa saada Wiedemanni keeleauhinna keelepäeva üritusest. Sel aastal on laureaadiks tõlkija ning keeleteadlane Kristiina Ross.

Vahur KIVASTE,
gümnaasiumi XII klassi õpilane

Rahvamajas toimus kõnekunsti koolitus

Minu kuulates avaldas esimest korda mõtte, et me ei oska esineda (loe: me ei tunne oma emakeelt) Olga Mets Väike-Maarja vallavalitsusest. Ta pakkus välja, et nii noortele kui ka vanematele võiks seda õpetada.

Üllar Saaremäe käiski 16. aprillil rahvamajas soovijaid juhendamas. Koolitus oli tasuta. Üllar Saaremäe rääkis, mis asi üldse on keel ja kuidas seda kasutada. Ta tegi ka hääleharjutusi ning igaüks sai võimeid proovile panna nii iseseisvalt kui grupis. Oli tore, et tõeline professionaal tegeles meie inimestega – muide, ta tegi seda tasuta! Kahju, et huvi Väike-Maarja poolt näis kesine. Jah, Simuna õpilased ja õpetajad olid suurearvuliselt esindatud.

Tunni aja jooksul kostis saalist isegi allakirjutanu tööruumi nii lavasosinat kui ka tõelist röökimist. Osalenud soovisid, et leitaks võimalusi muuta kõnekoolitus traditsiooniliseks. Me leiame need võimalused! Leiame ka huvilised siitsamast Väike-Maarjast!

Täna Sind, Üllar, et said tulla ja tegeleda vajaliku asjaga!

Ville-Markus KELL,
rahvamaja direktor

Popp Tipp Täpp

Kevadeti laulavad linnud ja lapsed. Nii ütles tervituseks lauluvõistluse Popp Tipp Täpp 2007 avakõnes Väike-Maarja vallavolikogu esimees Hans Kruusamägi. Nii see tõesti on. Kuigi ka linnulaul on kena, on laste laulu meeldivam kuulata. Eriti siis, kui õppimisvaev on kandnud vilja ja laulud kenasti selged.

Nii oli see ka võistluskontserdil 15. aprillil Väike-Maarja rahvamajas.

Seekordne lauluvõistlus erines eelnevatest selle poolest, et võistlema olid kaasatud ka Loksa linna lapsed. Eelkontsert toimuski 14. aprillil Loksa kultuurikeskuses. Osa võtsid mõlemal päeval laululapsed mõlemast omavalitsusest.

Žürii esimees Maris Ausmaa ütles oma sõnavõtus, et kõik esinejad olid väga tublid, et auhindu oleks tahtnud jagada kõigile, et ühtegi nõrka lauljat polnud. Siiski tuli välja anda parima laulutüdruku ja –poisi nimetus neljas vanuseastmes.

Parimad tüdrukud olid Grete-Geteli Võõsa, Birgit Ilves, Ellen-Anett Põldmaa ja Kersti Mark. Poisse võistles vähem, parimateks tunnustati Hendrik-Villem Sepping, Edward-Heldur Kurim, Mart Tamm ja Tarmo Tähiste. Kuna Tipi-Täpi võistlus on ühtlasi hüppelauaks lasteakraani maakondlikus voorus, saavad oma vanuseastmes Väike-Maarja valda esindada *Eveli Klaan ja Anne-Ly Koppel*. Eraldi märkis žürii ära Mailis Korneti julguse ja Ursula Tähiste lavalise energia eest.

Tänan kõiki õpetajaid, kes oma raske tööga õnnestumisele kaasa aitasid. *Need olid Ly Ipsberg, Kaia Klaan, Sirje Sõnum, Merike Hõõvelson, Kristel Lehtme ja Eve Põldmaa Väike-Maarja vallast ning Kadri Kask Tamsalust.*

Aitäh ka kõigile toetajaile! Kommid andis lastele AS Kalev, kringlitega kostitas AS Joosand. Lillekimbud sponseeris kauplus Maarjalill ning transpordiga aitas M.K.Reis X. Kinkekaardid

auhinnadeks pani välja kauplus Juku Mänguasjad Rakverest. Üritust toetasid ka Väike-Maarja vallavalitsus ja Loksa linnavalitsus.

Kontserti konfereeris Kadrioru Tom (ehk Jaanus Nurmoja), helitehnika korraldas Ain Kõiv ja fonogrammide valmistamisega Raivo Narits.

Tänan kõiki laululapsi, kes nii

kenasti esinesid! Lõpetuseks tänusõnad kahele asendamatule abilisele, Terje Sikule ja Mary Tammetile, kes muutsid kauniks rahvamaja saali ning katsid lastele laua.

Järgmisel aastal jälle!

Ville-Markus KELL

Simuna kihelkonna laulustuudiotel lauluvõistlus

15. märtsil sai taas teoks tore üritus kihelkonna rahvamajade laululastele. Laulsime ja võistlesime Muuga mõisas, eelmisel aastal käisime Salla mõisas ning järgmisel oleme ringiga jälle Simunas, kust idee sai alguse. Meie maja lapsed on alati hästi laulnud ja ka sellel korral on põhjust nende üle head meelt tunda.

Tahan Simuna rahvamaja poolt tänada kõiki laulusoliste ja nende juhendajaid:

Kailiki Siim (5a) - noorima osaleja eripreemia

Kristella Luht (7a) - II koht

Elina Proosa (9a) - III koht

Arno Larionov (11a) - II koht

Hanna-Liisa Lagle (15a) - I koht

Lapsed on kenasti laulma õpetanud juhendaja Angela Raik, kellele selle eest väga suured tänud.

Auli KADASTIK,
rahvamaja kunstiline juht

KULTUURIKALENDER

28. aprillil Ülemaailmse tantsupäeva tähistamine Kiltsi rahvamajas. Algus kell 18.00. Segarahvatantsurühma ja Egne Liivalaidi eestvedamisel. (Info tel 5648 7949)

30. aprillil Volbriõhtu Väike-Maarja rahvamaja kõrval. Võistlused, auhinnad. Algus kell 18.00.

4. mail Disko Väike-Maarja rahvamajas. Algus kell 21.00. DJ Kaspar Pokk. Sisepääs 40 krooni.

5. mail Simuna naisansambli Priimula 45. sünnipäeva pidu Simuna rahvamajas. Algus kell 13.00.

10. mail Emadepäeva kontsert Simuna muusikakoolis (Avanduse mõisas). Esinevad Simuna rahvamaja laululapsed ja muusikakooli õpilased. Algus kell 17.00.

11. mail Emadepäeva kontsert Kiltsi rahvamajas. Algus kell 18.00. Esineb Henri Laks. Sisepääs 20 krooni.

12. mail Emadepäeva kontsert Väike-Maarja rahvamajas. Esinevad Saksamaa vabatahtlikud. Kook ja kohv. Algus kell 17.00. Tasuta.

18. mail Õpetajate naisrahvatantsurühma 25. sünnipäeva tähistamine Väike-Maarja rahvamajas. Algus kell 19.00 Tasuta.

29. mail Pandivere päeva külakonverents Nadalama külas.

30. mail Väike-Maarja muusikakooli lõpuaktus Väike-Maarja rahvamajas. Algus kell 17.00.

31. mail Pandivere päeva külakonverents Ärina külas.

2. juunil XX Pandivere päev Väike-Maarjas, Eesti X esivõistlused naise kandmises.

Tule müüma, ostma, vahetama!

Pühapäeval, 29. aprillil kell 12.00-16.00

Avanduse mõisa saalis (endine lasteaias saal)

valik käsitöö- ja talutooteid, kasutatud esemeid ja rõivaid.

*Kui on üle – tule too,
kui on puudu – tule vii!*

NB! Avatud on meisterdamise tuba.

Valmistame emadepäevaks kaarte-kingitusi ja volbriõöks poroloonmaske. Juhendavad Ene Preem ja Mary Tammet. Materjalid on kohapeal olemas.

Kohvilaud

Kaupa saab tuua nädala sees osavalla lahtioleku ajal.

Info telefonidel 323 7381 (Riina) ja 323 7116 (Terje).

Simuna naisteklubi

Väike-Maarja muusikakool konkursitules

Aprillikuu esimestel päevadel lõppes järjekordne vabariiklik muusikakoolide õpilaste konkurss. Võistlused toimuvad igal kevadel erialade kaupa üle aasta. Nii võtsid eelmisel aastal mõdu keelpilli ja akordioni eriala õpilased. Sel aastal võistlesid klaveri ja puhkpilli eriala noored. Klaverieriala esindajaid me sel aastal konkursile ei saanud. Küll aga asus puhkpilliõpilasi võistleva lausa kuus. Nendest neljal läks väga hästi:

Taavi Orro - II koht klarneti erialal (noorem vanuserühm),

Sander Uuspõld - II koht trombooni erialal (noorem vanuserühm),

Kristo Toiger - II koht tuuba erialal (noorem vanuserühm),

Tauri Kivipõld - diplom eduka esinemise eest tenori erialal.

Nende õpilaste õpetajateks olid Aadu Kalda ja Vallo Taar, kontsertmeistriks Irina Fedotova.

Palju õnne võitjatele ja suur tänu õpetajatele!

Tahan ära märkida ka kahte toredat trompetipoissi – **Martin-Johannes Tederit ja Martin Suursaart**. Nemad ei jõudnud küll auhinnakohani, aga osalesid väga tublilt.

Meie kooli tulemus oli tõesti hea, teades, et Eestis on 80 üle muusikakooli. Nii oli Väike-Maarja muusikakool Virumaa üks edukamaid. Lääne-Virumaal aga kindlasti kõige enam karikaid toonud muusikakool.

Meie puhkpilliõpilased on ka varem edukalt esinenud. Nii saime 2003. aasta vabariiklikul konkursil ühe teise koha ja kaks kolmandat kohta. 2005. aastal tõime koju kolm teist kohta. Ka rahvusvahelistelt trompetipäevadelt oleme saanud teise ja kolmanda koha. Saavutused ei tule kerge vaevaga. Et nii kaugele jõuda, peab palju harjutama. Tuleb ennast ületada, selle nimel

võib-olla millestki loobuda.

Aga muusikakoolis ei õpita mitte ainult selleks, et konkurssidel käia. Siit võib leida endale hea sõbra ja seltsilise kogu eluks. Kes on see sõber? See on muusika! Mitmed endised Väike-Maarja muusikakooli õpilased mängivad erinevates orkestrites üle Eesti. Mitmed endised õpilased õpivad edasi erialadel, mis on seotud muusikaga. Ja küllap on ka tore lihtsalt osata pilli mängida. Ja osata kuulata kaunist muusikat...

Igal kevadel lõpetab meie kooli järjekordne lend ning kevaditi võtab Väike-Maarja muusikakool vastu uusi õpilasi, tulevasi noori muusikuid. Praegu on just õige aeg mõelda, millist pilli võiksid Sina õppida! Järgmises infolehes tutvustame pille ja selle kevade lõpetajaid. Anname teada, kuidas saab muusikakooli õppima. Sel aastal toimuvad

sisseastumiskatsed reedel, 1. juunil kell 17.00 Simunas, pühapäeval, 3. juunil kell 12.00 Väike-Maarjas. Enne katseid on võimalus tulla konsultatsioonidele. Jälgige infot!

Seniks kaunist kevadet ja edukat kooliaasta lõppu!

ValloTAAR,
Väike-Maarja
muusikakooli direktor

* * *

Tänu vajaliku kingituse eest!

Väike-Maarja muusikakooli pere tänab rakverelast härra Marek Vahulat, kes kinkis meie koolile SAKSOFONI.

Sõprussild

Olgu teiste sildadega, kuidas on, sõpruse sild meie valla ja Saaremaa Kaarma valla vahel on küll ühe tala juurde saanud. Ehitamine ise toimus 14. ja 15. aprillil, mil kaarmalased suurel maal olid. Sedapuhku oli kohal kuusteist õpetajat ja koolijuhti Aste ja Kaarma koolidest ja lasteaedadest ning valla haridusjuht. Kohale ja koju-jõudmise eest hoolitses oma saare mees.

Et olime sõpradelt saanud vihje huvist Simuna kooli vastu, siis saigi peatuspaigaks Simuna. Kool ja spordihoone andsid endast parima, et külalistel ei tekiks koju pagemise mõtet.

Eelnevalt tegime tutvust meie vallimäe, muuseumi ja tarvaga. Teatrimajjagi oli mõnus põigata, sest uksele ju saarlane tervitamas. Simuna võttis meid vastu kiriku ja kauni tornivaatega ilusale Eestimaale ning ülendavate orelihelidega, mis kandusid Katkuallika ja mõisanigi. Veel unise maastikuga matkaraja läbimine andis hea stardi südamenädalale. Kuna Saaremaaagi lapsed armastavad laulda ja lauluvõistlusel esineda, siis kuulasime ühiselt meie Popp-Tippi.

Koosoleku teemaks oli "Sidusus". Jõudsimme ühisele arusaamisele, et

koostööks peab osapoolel olema kõigepealt valmisolek. Järgneb suhtlemine eesmärkide elluviimise nimel, mis viib tegevusteni. Liikumapanevaks jõuks on iga asutus, ei saa oodata, et miski väline viib meid eesmärgini. Probleeme on võimalik ennetada kokkulepete kaudu, kus osapooled võtavad vastutuse. Selline taktika toimib paljudel tasanditel. Nii asuvad ka sõprusvaldade haridusmaastike juhid ette valmistama lepinguid, raamistamaks tuleviku tegevusi.

Seega oli töist ja tulemuslikku, emotsionaalset ja avastuslikku, sõnaga rõõmu kahest koosveedetud päevast.

Olga METS,
haridus- ja kultuuriosakonna
juhataja

Jüripäev nüüd kätte sai...

"Jüripäev nüüd kätte sai..." nende sõnadega algab Lääne-Virumaa lasteaedade muusikaõpetajate korraldatav kevadepidu 26. aprillil Haljala rahvamajas. Seekordne üritus on juba neljas. Kõikidel nendel pidudel on osalenud ka Väike-Maarja lasteaed.

Esmane ettevõtmine kandis pealkirja „Kaksteist kuud”, teisel korral tähistasime Lääne-Virumaal elava helilooja M. Wunderlichi sünnipäeva. On ju tema andnud välja kaks laulikut „Laululust”, millest me ikka leiame toredaid laule kevadest, kodust, emast, isast jne. Laulu „Laul on popp” kirjutas just tema igakevadiseks lauluvõistluseks. Kolmas tänapäev kuulub tuntud heliloojale ja õpetajale A. Kumpasele.

Seekord kannab pidu pealkirja „Jüripäev”. Miks just jüripäeva etendus? Paar aastat tagasi külastas meie aineseksioon Raplamaa kandlekoda. Tutvusime seal valmistatud kanneldega ja õppisime pisut mängima. Eelmise aasta sügisel toimus järgmine õppepäev juba Rakveres. Jaanuaris saabusid lasteaedadesse tellitud kanded. Et kannel on vana eestlaste rahvapill, siis tekkis mõte korraldada seekordne lastepidu just rahvuslik. Koostasime peokava, valisime jüripäevale sobilikud laulud, mängud ja tantsud. Iga muusikaõpetaja sai endale kindla ülesande. Asusime õppima ja proove tegema. Oleme ühiselt nii lavastajad, muusikalised kujundajad, dekoraatorid kui ka kostümeerijad. Moodustasime õpetajatest kapelli, mis esitab lustlikke rahvapillilugusid.

Etenduse laulud on selgeks õppinud ka kõikide lasteaedade koolieelikud (600 last), sest just nemad on meie peo külalised. Pärast etendust mängime ühiselt laulumänge, tantsime ja laulame. Kaasa võtame ka piknikukorvid.

Eesti rahvamuusika on ju meile nii omane ja koos musitseerides tunnetame seda veelgi enam.

Sirje SÕNUM,
Väike-Maarja lasteaia muusikaõpetaja

VÄIKE-MAARJA RSK TEATAB

Lauamängude mitmevõistlus

Lauamängude mitmevõistlus on kujunenud viimasel ajal rohkem noortevõistluseks. Ainult naiste klassis on ka täiskasvanud esindatud. Tulemused olid järgmised:

Naised

1. Maili Tannbaum
2. Anneli Pullõnen

Poisid

1. Raidar Heinsalu
2. Sander Komp

Noormehed

1. Henry Kaevu
2. Kristo Kokk
3. Ants Liivak

Võistkondlik mälumäng

Võistkondlik mälumängus osales neli võistkonda. Suur tänu Ivar Lassile, kes võttis vaevaks küsimuste koostamise ja ka kogu võistluse organiseerimise. Tulemused olid järgmised:

1. Võistkond "Simuna" (Hillar Kasu, Koit Põldmaa, Allen Veski),
2. Võistkond SP (Päästekooli tuletõrjeala spetsialistid)
3. Võistkond Kaarma Aur

Sulgpall

Sulgpall spordiala teeb praegu vallas tagasikäiku. Seltskond, kes käib paar korda nädalas harjutamas, ei ole eriti võistlemisest huvitatud. Mõned võistlevad kohalikud noored, kelle paremad tulemused on alles ees.

Tüdrukud

1. Laura Komp

Poisid

1. Fred-Kevin Maasik
2. Sander Komp

Laskmine

Kolmandas voorus tuli võistlema 13 võistlejat. Võistlusala oli 50 meetrit põlvelt väikekalibribrilise vintpüssist 10 lasku.

Laskmise parimad

Mehed

1. Tarmo Lihulinn 65 punkti
2. Jaanus Raidlo 61 punkti
3. Raul Kütt 58 punkti

Naised

1. Ülle Nirgi 51 punkti

2. Maie Ojasaar 39 punkti
 3. Heete Ausmeel 38 punkti
- Kolme ala kokkuvõttest läks arvesse kaks paremat ja koondtabel on järgmine:

Mehed

1. Jaanus Raidlo (3 punkti)
 2. Raul Kütt (5 p)
 3. Toomas Sloog (5 p)
- Tauno Ojasaar (7 p)
Ilmar Leemets (11 p)
Ain Kõiv (11 p)
Marek Suits (12 p)
Ants Rikberg (15 p)
Andrus Soidla (17 p)
Aimar Türbsal (18 p)

Naised

1. Ülle Nirgi (2 p)
2. Maie Ojasaar (3 p)

Neiud

1. Heete Ausmeel (2 p)
2. Alis Langemets (4 p)

Noormehed

1. Alen Leemets (3 p)
2. Gustav Aasumets (5 p)

KODUVALDA ESINDAVATE SPORTLASTE FOND

Eelmises lehes oli juttu, mida koduvalda esindavate fond endast kujutab. Täienduseks lisan, et kui treener on võistkonda juhendanud, siis läheb ka tema arvesse. Toon ära kahe olulise võistluse, st vabariigi valdade talimängude ja maakonna valdade talimängude osavõtjate kokkuvõte. Kui keegi on kogemata välja jäänud, siis võtke minuga kohe kontakti, et viga parandada.

Eesti valdade talimängudest osavõtjad

Inna Maršalova, Mihkel Niinemets, Marko Ömmik, Kaur Tiisler, Merje Suits, Külli Reinfeld, Triin Kivipõld, Lys Lepiksoo, Pia Lepiksoo, Taivi Pedor, Maris Luha, Maarja Sillamaa, Signe Kadastik, Maret Mets, Kristo Saage, Steve Käro, Marek Suits, Raul Sinisalu, Andri Part, Jaanus Valk, Indrek Aksel, Hardi Aosaar, Mario Suits, Rivo Täheste, Karlis Karm, Ants Rouhijainen, Henry Kaevu, Gerli Pomerants, Sandra Kullas, Helen Ling, Ants Einsalu, Allar Adamson, Valdo Leist, Aimar Türbsal, Raul Vink, Rannel Köster, Sven Pugonen, Vaido Rego, Hillar Kasu

Maakonna valdade talimängudel osalenud

Merje Suits, Külli Reinfeld, Triin Kivipõld, Taivi Pedor, Maarja Sillamaa, Maret Mets, Kaire Põldmaa, Kelly Raik, Keiri Raik, Kristo Saage, Steve Käro, Marek Suits, Andri Part, Jaanus Valk, Indrek Aksel, Rivo Täheste, Ants Rouhijainen, Madis Rouhijainen, Taivi Pedor, Maili Tannbaum, Maie Ojasaar, Heino Handorf, Prit Kaasik, Aleksandr Adamson, Allan Ljažin, Raul Kütt, Aimar Türbsal, Valdo Leist, Tauno Ojasaar, Rannel Köster,

HARJUTA TERVISEKS!

19. aprilli seisuga oli Harjuta Terviseks! sarjas osalenud 341 inimest 1336 osaluskorraga.

1. Aino Saaremäel (97 osalus-korda/9 boonuspunkti)
2. Liili Heinla (93/9)
3. Viivi Lõhmus (Ebavere, 83/8)
4. Agur Vaab (51/5)
5. Elo Vöhandu (gümnaasium, 48/4)
6. Sirje Fimberg (48/4)
7. Öie Altermann (AS Plokk, 35/3)
8. Kristin Basmanova (güm-

naasium 35/3)

9. Sirle Aosaar (õppekeskus, 28/2)
10. Tair Stalberg (Kiltsi kool, 17/1)
11. Erki Tomson (Ebavere, 17/1)
12. Gert Raidla (gümnaasium, 13/1)
13. Madis Püss (13/1)
14. Tõnis Saar (gümnaasium, 13/1)
15. Ingrid Arula (lasteaed, 13/1)
16. Helen Ling (TÜ, 12/1)
17. Rain Vink (11/1)
18. Maris Viikberg (valla-valitsus, 10/0)
19. Maarja Valdmets (gümnaasium, 10/1)
20. Sander Uuspõld (gümnaasium, 10/1)
21. Tanel Laumets (10/1)
22. Signe Liblikmann (10/1)
23. Laura Laanemägi (gümnaasium, 9/0)
24. Aron Alt (gümnaasium, 9/0)
25. Andres Aksel (OÜ Aksel VA, 9/0)
26. Mare Kindel (lasteaed, 9/0)
27. Angela Kütt (9/0)
28. Airi Einsalu (8/0)
29. Tiina Eesalu (Clean Up, 8/0)
30. Virgo Veedler (gümnaasium 8/0)

SPORDIKALENDER

Mai

- Ebavere radadel jätkub tervisespordiürituste sari Harjuta Terviseks!
- 07.05 valla MV, individuaalne mälumäng, III etapp (Georgi söögitoas)
- 20.05 Pandivere rattaralli, start kell 12.00 Väike-Maarja keskväljakul

Juuni

- Ebavere radadel jätkub tervisespordiürituste sari Harjuta Terviseks!
- 02.06 XX Pandivere päev
- 02.06 Eesti X esivõistlused naise kandmises
- 10.06 Laekvere – Simuna rahvajooks

Juuli

- Ebavere radadel jätkub tervisespordiürituste sari Harjuta Terviseks!
- 06.-08.07 valdade suvemängud Valgas
- 28.07 Väike-Maarja VII triatlon Ebavere Kange

August

- Ebavere radadel jätkub tervisespordiürituste sari Harjuta Terviseks!
- 11.-13.08 valla MV, rannavõrkpall

September

- Ebavere radadel jätkub tervisespordiürituste sari Harjuta Terviseks!
- 01.09 nulluisuvõistlus Suveots 2

EESTI X ESIVÕISTLUSED NAISEKANDMISES

toimuvad Väike-Maarjas

laupäeval, 2. juunil 2007. a kell 16.00.

· Eesti esivõistlused naisekandmises toimuvad Väike-Maarjas rahvamaja taga platsil.

· Võistlustele eelregistreeritakse 20 esivõistluste arvestuses võistlevat paari ning 10 võistkonda. Sprindi- ja maratonivõistlusel osalejate arvu ei piirata.

· Naise kaal on piiratud 49 kilogrammiga. Kergematele lisaraskus!
· Eriauhinnad Väike-Maarja kolmele paremale paarile ja kõige huvitavama kostüümiga paarile!

· Oodatud on ka publikut naerutava *show*-kavaga esinejad-võistlejad.

· Vabastiili, maratoni ja võistkonnavõistluse võitjad esindavad Eestit 7. juulil Soomes naisekandmise MMil. (NB! Kuna MMil naisekandmise maratoni võistluskavas pole, võistlevad meie maratonidistantsi võitjad Soomes vabastiili tavadistantsil koos kõigi teiste võistlejatega!)

Võistluste juhend

Võistlusel järgitakse alljärgnevat nõudeid:

· võistlusrada on 253,5 meetrit pikk ning koosneb muru, liiva ja saepuruga kaetud osast;

· rajal on üks kuni 1 meetri sügavune veetakistus ja kaks 1 meetri kõrgust kuiva takistust;

· võistlus toimub paaridele, kantav võib olla nii oma abikaasa kui keegi teine, kes peab olema vähemalt 17aastane ning kaaluma vähemalt 49 kg, kergematele antakse lisaraskus;

· ainukese abivahendina on lubatud rihm ümber kandja vöökohta;

· võistlusrajal ei tohi kasutada naelkingi;

· kantaval on peas kiiver;

· kantava iga mahapillamise eest (ka veetakistusel, v. a sprindi- ja maratonivõistlus) antav ajatrahv on 15 sekundit;

· võitjaks osutub see paar, kes raja kõige kiiremini läbib;

· lähe antakse paarikaupa, nii on iga start ka omaette võistlus;

· võistlejad peavad järgima korraldajate poolt antavaid instruktsioone;

· arusaamatused lahendab võistluste peakohtunik;

· iga osavõtja vastutab ise oma tervisliku seisundi eest.

· **KÕIK OSAVÕTJAD TUNNEVAD VÕISTLUSEST RÕÖMU!**

Eesti X esivõistlused naisekandmises peetakse neljas osas

· EESTIESIVÕISTLUSED NAISEKANDMISES

Võistlus toimub vabastiilis, lubatud on kõik erinevad kandmisviisid.

· NAISEKANDMISE SPRINT

Distantsi pikkus on 60 m, veetakistusel kantava mahapillamise eest trahvisekundeid ei lisata, edasiliikumisel peab aga kantav olema seljas või süles (kandmisviis on vaba).

· NAISEKANDMISE MARATON

Distantsi pikkus on 1267,5 m (5 x 253,5 m). Maratonidistantsi joostakse ilma takistusi läbimata. Kantava mahapillamise eest trahvisekundeid ei lisata, edasi liikudes peab aga kantav kindlasti olema süles või seljas (kandmisviis on vaba).

· VÕISTKONDLIK VÕISTLUS

Võistkonnas on 4 liiget: 3 meest - kandjat ja 1 naine - kantav, kellele kehtivad samad nõuded, mis paaride võistluses ja keda meesvõistlejad kannavad kordamööda. Võistlusrada on jaotatud kolmeks osaks, millest iga kandja läbib ühe. Oma etapi lõpetanud võistleja paneb kantava maha (selle eest ei lisandu trahvisekundeid) ja joob enne järgmise võistleja jätkamist pudeli mineraalvett (0,33 l). Joomise ajal seab järgmine võistleja end võistlusvalmis. Võitjaks osutub võistlusraja kõige kiiremini läbinud võistkond (lõpuag fikseeritakse pärast viimase kandja veepudeli tühjaksjoomist).

Osavõtutasu

· 200 krooni paar esivõistluste arvestuses ja maratonivõistlusel (osavõtutasu sisaldab jalgratturi kiivrit, kummalegi võistlejale naisekandmise logoga T-särki ja lõunasööki).

· 75 krooni paar sprindivõistlusel (osavõtutasu sisaldab jalgratturi kiivrit ja lõunasööki. Kui tullaakse võistleva oma kiivriga, siis osavõtutasu maksmata ei pea.).

· 400 krooni võistkond (osavõtutasu sisaldab jalgratturi kiivrit, igale võistlejale naisekandmise logoga T-särki ja lõunasööki).

· Osavõtutasu kanda Väike-Maarja Vallavalitsuse arveldusarvele nr 10502009482007 Eesti Ühis pangas. Ülekandele märkida kindlasti: naisekandmisvõistluse osavõtutasu. Maksimisvõimalus on ka võistluspaigas registreerumisel.

· Võistlejad loetakse registreerunuks pärast osavõtutasu laekumist.

Registreerimine

Võistlustele saab registreerida Väike-Maarja valla koduleheküljel Internetis aadressil www.v-maarja.ee või telefonidel 329 5750 ja 529 1149.

Võistluspäeval algab registreerimine võistluspaigas kell 14.00.

Käsitöönäitus

Väike-Maarja muuseumis

Eesti Rahvakunsti- ja Käsitöö Liit ning Eesti Rahva Muuseum kuulutasid eelmise aasta sügisel välja üle-eestilise konkursi "Eesti oma märss – sehtvikotist kohvrini". Konkurss kestab kuni maikuuni ja selle eesmärgiks on luua rahvuslikel traditsioonidel põhinevaid uusi ja tänapäevaseid kotte ning taskuid, mida saab kanda nii argi- kui pidulike riiete ja rahvarõivaste juures. Iga koti puhul on oluline ka selle lugu.

Väike-Maarja kandis on rohkesti usinaid näputöö tegijaid ning rohketest valminud töödest oli aprillikuu esimesel poolel muuseumis näitus. Osa töid oli tehtud üle-eestilisele konkursile saatmiseks (nende tööde juures autorite nimesid näha ei olnud), suurem osa aga toodud lihtsalt näitamiseks-vaatamiseks.

Väljapanekutesse koondatud käsitööde hulgas hakkas silma palju erineva suuruse ja otstarbega, erineva tehnikaga ja erinevatest materjalidest valmistatud kotte-taskuid. Oli väga kauneid, oli huvitava lahendusega, oli praktilisi – käsitöömeistrid on nutikad ja lennuka fantaasiaga.

Palju tänu kõigile, kes oma tööd näitusele töid. Loodame, et konkursil saadab meie kandi võistlustöid edu.

PANDIVERE MÄNGUD

4. ja 5. mail kell 11.00

Tamsalu 9. käimisretk

Distanti pikkus oma valikul kuni 18 km, info Maire Tamm 504 5546. Stardimaks 15 krooni.

20. mail kell 12.00

Pandivere rattaralli

Distanti pikkused 28 ja 47 km, info Ants Rikberg 529 0745. Stardimaks 50 krooni.

20. mail kell 12.00

Pandivere käimine

Distanti pikkus 6-10 km, info Ants Rikberg 529 0745. Stardimaks ei ole.

2. juunil kell 13.00

Emumäe III jooks

Distanti pikkused 5 ja 10 km, info Moorits 512 4301. Stardimaks 25 krooni.

2. juunil 13.00 Emumäe käimine

Distanti pikkus 5 ja 10 km, info Mitt 512 0375, Stardimaks ei ole.

10. juunil kell 12.00

Laekvere–Simuna V rahvajooks

Distanti pikkus 10 km, info Vaimar Abel 511 3577 ja Hillar Kasu 524 8658. Stardimaks 15/30

10. juunil kell 12.00

Laekvere–Simuna käimisretk

Distanti pikkus 10 km, info Vaimar Abel 511 3577 ja Hillar Kasu 524 8658. Stardimaks 15kr

14. septembril kell 11.00 ja

15. septembril kell 12.00

Pandivere 14. käimisretk

Distanti pikkus oma valikul kuni 18 km, info Maire Tamm 504 5546. Stardimaks 15 krooni.

15. septembril kell 12.00

Porkuni jooks

Distanti pikkus 6 km, info Krista Lepik 520 2064, stardimaks 50/10/5 krooni.

15. septembril kell 12.00

Porkuni käimisretk

Distanti pikkus 6 km, info Maire Tamm 504 5546, stardimaks 25 krooni.

Ära anda võidusõidujalgrattaid.

Info telefonil 529 0745 (Ants Rikberg).

Rammumehe jõukatsumine Meenutades Georg Lurichit

Väike-Maarja valla vägilane selgitati jaheda ja tuulise ilma kiuste osavõturohkelt. Teadsin viit meest, kes kindlasti võistlema tulevad, aga tuli topelt, kokku 10. Paar-kolm potentsiaalset võistlejat ei saanud tulla edasilükkamatute toimingute pärast. Rõõmu teeb, et on järelkasvu ja et ei kardeta ennast näidata. Samuti on meil endiselt tragisid naisi ja lapsi. Mõned nimed tekitavad vahest küsimärke, kuid võistlus sai välja kuulutatud endistele ja praegustele vallakodanikele.

Võitja Gert Goršanov, kes kuulub Eesti paremikku, teadis rääkida meile pakutavast Eesti meistrivõistluste läbiviimise võimalusest sellel alal. See oleks suureks auks Georg Lurichi kodukohale. Võistluste teine mees Janar Rückenberg aga on siit tuule tiibadesse saanud Eesti paremaid kulturiste, kellelt kindlasti on tulevikus oodata suuri tegusid.

Noored, kellel huvi on, andke aga raskustele valu!

Teen sügava kummarduse võistluste sponsoritele ja neile, kes abistasid võistluste läbiviimisel.

Väike märkus ka – jagades mööda valda sponsorluskulutusi, tegid mõned inimesed suured silmad, et ikka veel tegelete selle jamaga. Mina aga arvan, et meie vald on

teistpidi kuulus juba küll ja küll ning panustamine rammumehe võistlusesse on igati kiiduväärne.

Ants EINSALU,
rammuvõistluse korraldaja

Rammuvõistluse tulemused

Mehed:

- I Gert Goršanov
- II Janar Rückenberg
- III Raul Veia
4. Argo Aonurm
5. Tanel Saaremäel
6. Ermo Lood
7. Jüri Kaskema
8. Koit Vill
9. Karli Lutter
10. Andres Kruusamägi

Naised:

- I Siret Vinkel
- II Annika Kõnnu
- III Merle Vinkel
4. Ellen Matla

Kuni 10a poisid:

- I Frank Liblikmann
- II Ander Talu
- III Taavi Markus
4. Kaur Kulpas

Üle 10a poisid:

- I Tanel Laumets
- II Linnar Tark
- III Martin Mälgand
4. Martin Suursaar
5. Alvar Urbas
6. Rainer Leemets
7. Alar Kobrusepa
8. Priit Pohlak

Tüdrukud:

- I Liisa Siirak

Pühapäeval, 20. mail kell 12.00 Väike-Maarja keskplatsil PANDIVERE RATTARALLI

Võistlusklassid ja distantid
Kuni 6a poisid, tüdrukud 1 km,
7-8a poisid, tüdrukud 2 km,
9-10a poisid, tüdrukud 2 km,
11-14a poisid, tüdrukud 14 km,
15-18a poisid, tüdrukud 14 km,
naised 14 km
mehed, naised 47 km,
mehed 45 ja vanemad,
naised 35 ja vanemad 47 km.

KEPIKÕND

Distanti pikkus 6 km.

Parimatele medalid ja auhinnad!
 Lisaks loosiauhinnad nii matkajatele kui võistlejatele.
 Matkajad valivad distantsi pikkuse ise.
 Osavõtumaks: täiskasvanud 50 krooni, lapsed ja matkajad tasuta.
 Soovijad saavad Harjuta Terviseks! raames ühe boonuspunkti.

Jalgrattakiiver on kohustuslik!

PAULA BREHMI SÜNNIST MÖÖDUS 130 AASTAT

Sissejuhatuses

7. veebruaril k.a möödus 130 aastat Eesti ühe esimese kontsertlaulja Paula Brehmi sünnist. Vaatamata sellele, et lauljatar ei ole Väike-Maarja kihelkonnas sündinud, võiks temagi nimi kuuluda teiste tuntud Väike-Maarjas elanud või töötanud haridus- ja kultuuriinimeste nimekirja. Olen järgnevat lühikokkuvõtet lauljataril elust plaaninud juba pikka aega, sest parandamist on oodanud Heino Rossi raamatus "Simuna kihelkonnas lauldi ja mängiti" esinevad ebatäpsused (vt lk 91–92).

EnePREEM

SEST ILMANEITSIST ILUSAST

1877. aasta 7. veebruaril (v.k.j 26. jaanuaril) sündis Järva-Jaani kihelkonnas Võhmuta vallas Selikülas Jalgsema koolimajas koolmeisteri ja suure koorilauluentusiasti Priidik Brehmi perekonda tütar, kellele pandi nimeks Pauline – Vilhelmine.

Kui Priidik Brehm 1888. aastal Nadalamasse kooliõpetajaks tuli, hakkas Paula käima Väike-Maarja kihelkonnakoolis. Paula hakkas laulma isa tahtel ning tema muusikaanne avaldus juba väga varakult. 1889. aasta jaanipäeval andis Pudivere – Nadalama laulukoor Liinemõisas suure kontserdi, kus erilist imetlust pälvis koorijuhi Priidik Brehmi kaheteistkümnendaastane tütar Paula.

Väike-Maarja õpetaja Mihkel Kampmanni julgustusel suundus Paula Brehm pärast kihelkonnakooli Tallinnasse õppima. Kui enamik eestlasi nõutas rahvusliku konservatooriumi avamiseni eriharidust Peterburis, siis Paula Brehm oli üks esimesi, kes tegi seda Saksamaal. Aastatel 1896–1902 tudeeris ta laulmist Dresdenis Julie Hanseni juures. Täiendas end Berliinis 1904. aastal E. Gersteri ja 1913. aastal Th. Behri juhendamisel. Paula heaks korraldas kohalik rahvas korjanduse ja ta mõistis tänulik olla. Kuulsuse tipul esines ta 7. veebruaril 1914. aastal Väike –

Maarjas kontsertkavaga, mida kinnitab Postimehes nr 9 (25.01.1914) avaldatud eelteade. Lauljatar esines ka Väike-Maarja kooli 50. aastapäeval 19. augustil 1922. aastal ning üks esinemine leidis veel aset 14. juulil 1925. aastal.

Paula Brehm oli esimesi Eesti professionaalsete oratooriumi- ja kontsertlauljaid. Üle-eestilisele tuntusele aitas kaasa Paula Brehmi suur kontsertaktiivsus. Kontserdid viisid teda Eesti väikelinnadesse ja asulatesse. Nii esines ta ainuüksi 1909. aasta augustis Paides, Türil, Vändras, Iisakus ja veel mitmes paigas. Lauljataril hääle kõlas ka väljaspool Eestit: Riias, Peterburis, Moskvas, Soomes, Saksamaal.

Paula Brehmi repertuaaris oli Mozarti, Schuberti, Tšaikovski, Rubinsteini, Bellini, Wolfi ja teiste loomingut. Saksamaal oli ta kord Griegile endale laulnud Solveigi laulu (Edvard Griegi muusika H. Ibseni draamale "Peer Gynt"). Peaaegu ühestki kavast ei puudunud aga meie heliloojate laulud, rääkimata kontsertidest, kus kõlasid ainult eesti rahvaviisid ja eestikeelsed laulud. Võrreldes Aino Tammega, kes esitas rohkem rahvalaulude seadeid, oli Paula Brehmi kavades kaasaegsete heliloojate soololaule. Eriti armastas lauljatar Mart Saare ja Aleksander Lätte laule. 1904. aastal laulis Paula Brehm firma Zonophone Record heliplaadile Mart Saare ühe esimese soololaulu "Hoia vahest aken lahti".

22. septembril 1907. aastal andis Paula Brehm Vanemuise kontserdisaalis kontserdi, mille kohta ilmus arvustus ajalehes Elu: "Laupäeval kontserdil võisime rõõmustades Paula Brehmi laulus suurt sammu edasi märgata: hääle registrid suure hoolega nivelleeritud, ettekanne ära vaetud ja läbi mõeldud. Nimelt Griegi "Solveigi laul", Weberi "Ballaad" olid päris helmed. Suurt tänu võlgnevad meie noored komponistid lauljale nende laulude ettekannete eest. Tühja lillekimbu asemel makstakse see võlg temale vististi uute, värskete laulutoodetega..."

Juhan Luiga on kirjutanud: "...

Paula Brehmi laulmisel on mõnikord otse joovastav mõju. Kuulsin teda kord Läte "Kiigelaulu" ette kandvat. Ma tundsin seda laulu enne, aga isesuguse sügavuse sai rõõm ja ilu selles laulus Brehmi ettekandel. Neiu Brehmi häälel on vaba, ta kuulub nagu kehasta täiesti vabastatud, et seda enam ta hinge võimu all olla. Niisugust vabadust annab tubli kool ja hool ja harjutamine. Muusikalisele kõrvale meeldib Brehmi juures vääramatu puhtus, kuulmise teravus viisi ja hääle võtmisel ning kindlus helivoo sünnitamisel. Hingamise kunsti ja umbhäälikute õiget väljaütlemist võivad lauljad Brehmi juurest õppima minna."

Paula Brehmi hääleomadusi arvestades kirjutas Rudolf Tobias 1911. aastal ballaadi "Sest Ilmaneitsist ilusast", mille esiettekanne toimus Vanemuise kontserdisaalis 23. augustil 1911. aastal. Rudolf Tobias kirjutas: "Ainuke, kelle kätte ettekannet usaldan, oleks prl Brehm, vähem hääle diapasooni pärast kui humoorika ettekande tõttu" (R. Tobias A. Jürgensteinile 20. aug 1911; KMKO, f184, m 12: 1, l. 1).

Paula Brehmist kui oratooriumilauljast võime lugeda 1917. aasta Päevalehest: "Neiu Brehmi kuuleme iseäranis suure häämeelega nimelt klassikalistes oratooriumides, mille vaimu ta sügava arusaamisega käsitada oskab." Lauljataril esituses on kõlanud G. H. Händeli "Simson" (1917) ja "Messias" (1923, 1928, 1930), J. Haydni "Aastaajad" (1924), L. von Beethoveni IX sümfoonia (1921), Mendelsohni "Elias" (1924) ja mitmed teised teosed.

Laulja

Paula Brehm-Jürgenson 130
7.02.1877 – 19.10.1941

Paula Brehm osales ka rahvuslikus liikumises, kuuludes 30. juunil 1906. aastal moodustatud Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi asutamisaastast alates.

1918. aastal abiellus Paula Brehm insener Karl Jürgensoniga, kes aastatel 1924–26 oli Eesti Vabariigi Teedeministeriumi nõunik ja 1926–1940 teedeministri abi. Pärast abiellumist loobus Paula Brehm-Jürgenson aktiivsest kontserttegevusest, esinedes veel vaid oratooriumilauljana.

1941. aasta 29. juunil vahistati Paula Brehmi abikaasa Karl Jürgenson ja saadeti Siberisse vangilaagrisse. Paula Brehm suri Tallinnas 19. oktoobril 1941. aastal ja maeti vanale Kaarli kalmistule. Sama aasta 25. detsembril suri Solikamskis ka lauljataril abikaasa Karl Jürgenson.

J. Aavik, R. Bernakoff, L. Neumann, M. Saar, P. Brehm, A. Läte, K. E. Sööt, 1917

“Teile on usaldatud selle ekspeditsiooni üldjuhtimine”

L. M. Sverdlöv

26. juulil 1803. aastal algas Kroonlinna reidilt Venemaa esimene ümbermaailmareis. Laevagrupi komandöriks ja “Nadežda” kapteniks määrati kaptenleitnant Ivan Feodorovič Krusenstern. “Neva” kapten oli kaptenleitnant Juri Fedorovič Lisjanski. Need kuulsad meremehed on mälestusväärsed juba koolipingist. Kuid vähestele on teada, et “Nadeždal” oli Jaapanisse suunduv diplomaatiline saatkond eesotsas riiginõuniku, kammerherra Nikolai Petrovič Rezanoviga, kes sai populaarseks 20. sajandi 70. aastail tänu rock-oooperitele “Junona” ja “Avost”, mille süžee muuseas on kaugel reaalsest elust.

Ekspeditsioon pidi looma mereteet Peterburist Kamtšatkale ja Venemaa Alaska kolooniasse, viima sinna mitmesugust kaupa, tooma aga karusnahku Hiinasse müügiks. Vastavalt Krusensterni plaanidele nähti ette sooritada mitmesuguseid teaduslikke uurimusi, milleks oli “Nadežda” pardal ka grupp teadlasi.

Ekspeditsioon korraldati Vene-Ameerika Kompanii (VAK) initsiatiivil ja nende vahenditega, kuid arvestades saatkonna viimist, võeti “Nadežda” ohvitseride ja meeskonna kulud riigi kand.

Esimene ümbermaailmasõit oli üldiselt edukas, kuigi algust tumestas konflikt Rezanovi ja Krusensterni vahel, kes mõlemad lugesid end ekspeditsiooni ülemaks ja neil olid selleks kaalukad põhjused.

Juba 150 aastat vaidlevad ajaloolased, kellele siis tõeliselt oli usaldatud ümbermaailmareisi juhtimine.

Krusenstern oli ametlikult määratud ümbermaailmareisi juhiks 1802. aasta 26. juulil. Sellise otsuse tegi Aleksander I isiklikult. 27. augustil kirjutas Krusenstern kaubanduse ministrile N. P. Rumjantseville: “Minu tõeliseks heameeleks sain teada, et monarh suvatses ekspeditsiooni anda minu juhtimise alla.” Kirjades admiral N. S. Mordvinovile 17. augustil ja 3. septembril 1802. aastal teatab ta ohvitseride valimisest ja reisi ettevalmistamisest ning tegutseb juba ekspeditsiooni ülemana.

1803. aasta 20. veebruarini, kui kerkis üles küsimus saatkonnast Jaapanisse, ei teadnud Rezanovi osalusest keegi midagi. Kuid kui Aleksander I määras saadikuks Rezanovi, kaasnes sellega sedavõrd suur võim, et temast sai üks ekspeditsiooni juhte. Sellest, et monarh tegi talle ettepaneku juhtida ekspeditsiooni, teatas Rezanov juba aprilli alguses oma lähedasele I. I. Dmitrjevile.

Näib, et Aleksander I teadvuses segunesid kaks ümbermaailmareisi juhti: Rezanov – poliitiline ja kaubanduslik, ning Krusenstern – eskaadri komandör, mereväe ohvitser, täiendades teineteist. Ilmselge, et Rezanov oli lähtuvalt auastmest ja temale pandud kohustustest ekspeditsiooni tähtsamaks isikuks, kuigi otseselt laevu juhtima polnud ta suuteline. Ümbermaailmareis on aga eelkõige siiski laevade navigeerimine.

Instruktsioonid sõjaväelastele ja tsiviilisikutele

Kahesust juhtimises kinnitavad ka mitmesugused dokumendid. Tsaari otsuse kohaselt pidid laevad, mis läksid Krusensterni ekspeditsioonile, seilama sõjalaevastiku (Andrejevski) lipuga. See lubabki vaadelda ümbermaailmareisi kui sõjalaevade retke. See tähendab, et meeskonnad ja reisijad (nii tuleb nimetada saatkonna liikmeid, sealhulgas Rezanovit kui ka VAKi ametnikke) peavad alluma sõjalaevastiku määrustikule.

Instruktsioonis VAKi aktsionäridele F. I. Semelinile ja N. I. Korobitsõnile on öeldud, et ekspeditsiooni juhtimine ja kõik vahendid on antud otseselt Rezanovi käsutusse. Lisaks pidi Korobitsõn pärast laevade lahkuminekut finantseerima Lisjanski ja jälgima, kuidas viimane kasutab kaupa ja rahasid, nii et “sissetulekutest ilma vajadusteta midagi ei kasutata”. See ei olnud kuidagi kooskõlas mereväe määrustikuga, mille alusel kapten on laevas ainuisikuline peremees.

Rezanov kui ekspeditsiooni ülem esineb veel mitmes ametlikus dokumendis. Juuni lõpus külastas laevu imperaator. Tutvus nendega, rääkis ohvitseridega ja suhtles ka madrustega. Laevade ja meeskonna ettevalmistusega jäi ta rahule. Rezanovist kui ekspeditsiooni peamisest juhust juttu ei olnud.

Mõni aeg hiljem kinnitas tsaar sõnadega: “See sündigu, Aleksandr” N. P. Rumjantsevi instruktsiooni N. P.

Rezanovile seoses tema merereisiga Vene Ameerikasse. Seal on öeldud: “Mõlema laeva ohvitserid ja kompanii teenistuses olevad teenistujad alluvad teie juhtimisele”, mõeldud on Rezanovit. On tõde, et selles olid küll ka sellised merenduslikku osa käsitlevad sõnad, nagu: “Jättes laevastiku ja kogu merenduslike teenistujate juhtimise teie reisi ajaks kaptenleitnantidele Krusensternile ja Lisjanskile, vastavalt nende isiklikele oskustele ja sõltuvalt teadmistest, ja jättes juhutamise neist esimesele, on teil omalt poolt ühine kohustus koos Krusensterniga jälgida, et sissesõidud sadamaisse toimuksid vaid vajaduse korral ja püüda, et kõik vastaks ekipaaži vajadustele ja oleks suunatud kiireimaks teile usaldatud eesmärgi saavutamiseks.” Krusensterni nime mainitakse selles dokumendis kolmel korral ja iga kord võrdvärselt Rezanoviga, mitte aga kui alluvat.

Lähtudes Krusensternile VAKi poolt varem (1803.05.29.) välja antud instruktsioonist, oli ekspeditsiooni juht tema. Talle kuulus laevade, ohvitseride ja meeskonna juhtimine, see tähendab distsiplinaarkorra kehtestamine, marsruutide valik, peatuskohad ja aeg selleks, laevade laadimine, toitlustamise normid ja vee kulu, see tähendab kogu siseelu juhtimine sõidu ajal. Korrale pidid alluma kõik, sealhulgas teadlased ja saatkonna liikmed, kaasa arvatud Rezanov. Dokumendi lisapunktis mainitakse viimast kui ekspeditsiooni majandusülemat, kellele meremehed ei allu.

Järgne

TULGE APPI! (E. P. Särgava)

Tänapäevane

Kui teisipäeval, 27. märtsil maakodusse jõudsin, olid räästa alt malmist emailvannid juba ära aetud. (Eks ole, nagu Lutsu Oskari “Kevades”?) Olin täitsa kaine, kuid ei uskunud oma silmi. 20 aastat olid nad paigal seisnud, terve nõukogude aja vastu pidanud ja nüüd äkki enam ei ole.

Tegin kohe avalduse politseile, kes tuli mulle vastu ja tegi ülekuulamisprotokolli (mitte vargale, vaid minule). Vanni hinnaks võisin panna vaid selle vanaraua hinna - kokku kolm vanni, 600 krooni.

Mure majas, sest ei saa enam

suvel peenraid kasta. Politsei pole mu kurba meelt seniajani millegagi trööstinud. Minu halvem mina näeb juba ette uurimise tulemusteta lõppu varasemate kogemuste alusel kolme kuu pärast, et “kriminaalasja menetlus lõpetada varga ja lisatõendite puudumise tõttu”. Ja ongi uuemas kõnepruugis asi JOKK. On küll küsitav, et kas seekord midagi üldse alustatigi? Ei tea, pole isegi soovitatav küsimas käia. Mida teha? Ei taha uusi 200-krooniseid vanne ka ostma hakata, vast ikka saan vanad tagasi! Kui ei, siis jääb loota

porgandite kasvukuks vaid head vihmast suve. Nii et, kes kuiva suve tahab, tulgu mulle appi!

Agaga nüüd on ootamatult toru lõpust hakanud valgus paistma. Eks vargad tulid 08. aprillil oma rohelise žiguliga nr 246 RAF järjekordse metallikoorma järele. Seekord aga oma õnnetuseks otse naabrivalvele silma alla. Pidid juba valmis metallikoorma samas maha laduma ja kaduma, nii et sinine suits käis tagant välja ja järelkäru löi tuld. Eks ole, nagu krati lugu vanal ajal.

Politseionud ka juba teavad! Siinkohal meenub veneaegne sõnakõlks, et juhtumit uurivad

asjatundjad. Nii kui nüüd vihha sadama hakkab, on vannid mulle tagasi toodud! Ma ei ostagi uusi.

Kes seda lugu loeb, võiks igaks juhuks oma vanad raudasjad kas maa külge kinni ankurdada või vasikakarjuse voolu alla panna. Varas saaks nii esimesena külma kevade ööbikulaulu kuulda. Ükskord nad jõuavad ka teie kodusse, armas lugeja, niikuinii.

Et nad mulle puulusikate, vana portselani või hambaorkide järele kiusu pärast ei tuleks, kasutan varjunime.

K. Roos
Avispealt

In memoriam Voldemar Rakles

1899-1968

Endises Võnnusvere külas Krassi talu maadel asub tagasihoidlik mälestuskivi, mille tahvil on tekst: "Voldemar Rakles 08.06.1899 - 04.06.1968. Siin hukkus jutlustaja ja loodusuurija." Kes siis oli Volli nime all tuntud mees?

Volli isa Juhan oli Rakveres ehitusettevõtja, pärit Harjumaalt Kodilast, ema aga Järva-Jaani kihelkonnast. Saanud alghariduse Rakvere Eesti Hariduse Seltsi Koolis 1915. a, jätkas ta õpinguid Tallinnas Riigi Kunstiõpetuskoolis. Oma klassiga võttis Volli osa noore Eesti Vabariigi ametiasutuste valveteenistusest. Peagi sai ta vabastuse maadlustreeningul saadud jalavigastuse tõttu. Volli lõpetas kooli 1919. aastal.

Ta töötas kunstõpetajana mitmes Tallinna koolis.

Voldemar Raklese hilisema elukäigu määras liitumine usuliste kogudustega. Pikemat aega oli ta kristliku ajakirja Noorte Elu peatoimetaja, avaldades artikleid ka teistes väljaannetes. 1928. aastast hakkas ta Evangeeliumi Kristlaste Vabakoguduse vaimulikuks kutsetöötajaks. Nii rändas ta aastaid Eestimaal ringi, seda peamiselt jalgrattaga. 1950ndail oli ta mõned aastad Avispea kirikus pastoriks.

Punaste võimuletulekuga 1940. aastal sattus usuline tegevus riikliku põlu alla ja Volli oli sunnitud töö katkestama. Edasises elukäigus oli ta pangaametnik, Simuna veskimeister, raamatupidaja, elektrik, tsiviilkaitse lektor. 1961 aastal läks Volli Triigi sovhoosist pensionile.

V. Rakles oli mitmekesiste huvialadega mees. Juba kooli-

poisina Rakveres katsetas ta purilennuki sõitu Vallimäelt. Tallinna kooliajast alates tegeles ta fotoasjandusega kuni elu lõpuni. 1956. aastal sai ta fotovõistlusel "Eesti kaunis loodus" ergutusauhinna. Koolist saadud saksa ja vene keelele õppis Volli juurde veel soome ja inglise keele. Põhiliseks uurimisalaks aga oli loodus. Korduvalt rändas ta Venemaal, hankides mineraale ja kivimeid. Oma elu viimastel aastatel alustas ta raamatu "Piibli loodus" kirjutamist, millest valmis kahjuks ainult selle esimene osa "Piibli astronoomia". Volli elutee katkes äkki hobuse lõhkumise tagajärjel.

Vollil ei ole suuri kunstialaseid saavutusi. Tal ei olnud maalimiseks lihtsalt pärast kooli enam aega. Oma kunstimeele pühendas ta kirjanduslike väljaannete kujundamisele ja palvemajade korras- tamisele. Volli oli üks neist meestest, kelle ettevõtmisel elustus pankroti

äärel olev Avispea Elektriühistu ja piirkond sai elektri juba 1948. aastal. Inimeste mälestustes on Volli püsima jäänud targa mehena, kes oskas igal alal head nõu anda. Nõukogude aja lõpul leidis tunnustust ka tema kunstialane tegevus õpetajaameti ajast.

Voldemar Rakles ja ta abikaasa Therese on maetud Simuna kalmistule.

Asael TRUUPÖLD

Jumalateenistused

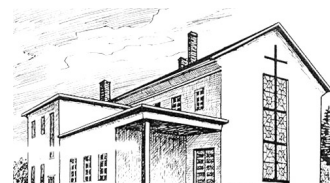
Väike-Maarja kirikus

Armulauaga jumalateenistused ehk missad toimuvad Väike-Maarja kirikus igal pühapäeval algusega kell 12.00.

P 06.05 kell 12.00 - 5. ülestõusmisaja pühapäeva jumalateenistus
P 13.05 kell 12.00 - Emadepäeva jumalateenistus
N 17.05 kell 18.00 - Kristuse taevaminemispüha jumalateenistus
P 20.05 kell 12.00 - 7. ülestõusmisaja pühapäeva jumalateenistus
P 27.05 kell 12.00 - 1. nelipüha jumalateenistus
P 03.06 kell 12.00 - Kolmainupüha jumalateenistus

EELK Väike-Maarja koguduse aadress: Tamme 3, 46202 Väike-Maarja. Koguduse vaimulik on Ahto Mäe. Tel 511 7552; 326 1956, e-post: vaike-maarja@eelk.ee

Avispea kirikus
igal pühapäeval kell 10.30.

Avispea koguduse vaimulik on Eerek Preisfreund, telefon 323 5450.

Simuna koguduses

P 06.05 kell 12.00 – 5. ülestõusmisaja pühapäeva missa kirikus
kell 14.00 – missa Rakke vanas vallamajas
E 07.05 kell 18.00 – piiblitund leerimajas
P 13.05 kell 12.00 – 6. ülestõusmisaja pühapäeva missa kirikus
kell 14.00 – armulauaga palvus ja pühapäevakool Veneveres
E 14.05 kell 18.00 – piiblitund leerimajas
N 17.05 kell 18.00 – Kristuse taevaminemispüha missa kirikus
P 20.05 kell 12.00 – 7. ülestõusmisaja pühapäeva missa kirikus
E 21.05 kell 18.00 – piiblitund leerimajas
P 27.05 kell 12.00 – 1. nelipüha missa kirikus
E 28.05 kell 18.00 – 2. nelipüha õhtupalvus kirikus

EELK Simuna Siimona ja Juuda koguduse aadress: Allika 3, 46401 Simuna, Väike-Maarja vald, Lääne-Virumaa. Telefon: 323 7296. E-mail: simuna@eelk.ee. Külastage ka meie internetiajakirja St.Simonis aadressil <http://simuna.wordpress.com>. Koguduse vaimulik on diakon Tauno Toompuu. Telefon: 529 0651.

E-mail: tauno.toompuu@eelk.ee

Teade

Väike-Maarja Gümnaasium registreerib 1. septembril 2007. aastal 1. klassi astuvaid õpilasi kooli kantseleis 25. aprillist kuni 12. juunini 2007. aastal.

Kaasa võtta

- lapse sünnitunnistus,
- õpilaspileti pilt,
- tervisekaart perearstilt.

INFOPÄEV 1. klassi astuvatele lastele ja nende vanematele toimub teisipäeval, 8. mail kell 18.00 algkoolimajas. Samas on võimalik laps kooli registreerida.

Head emad!

Teie, kelle lapsed käivad meie valla lasteaedades või õpivad meie valla koolides, olete oodatud 10. mail kell 14.00–16.00 Väike-Maarja raamatukokku tähistama EMADEPÄEVA.

Teid ootama jäädes Olga METS

Ostame

kasvatav metsa, metsamaad ja raieõigust.

Hind kuni 120 000 kr/ha (läbiraiutud ja hüpoteebiga).

Ettemaksu võimalus. Maa mõõtmise. Nõustamine.

Ostame tehtud lageraiet, vanu taluhooneid.

Telef. 5615 0680, 511 0415, 517 9866, 489 4055

Faks 633 5576, Rapla, Tallinna mnt 14, kab 332

TEADE

Sõiduautoderehve võetakse vastu Tamsalu linnas Tööstuse tn 20 (endise autobaasi territooriumil).

Vastuvõtuajad:

**reedel kl 14.00-17.00,
laupäeval kl 14.00-16.00.**

Eraisikud saavad sõiduautorehvid üle anda tasuta ja kokkuleppel saavad rehve viia ka ettevõtte (MTÜ Eesti Rehviliidu kontaktisik Kaur Kuurme, tel 5623 6697, Tamsalu Kommunaal, kontaktisik Vello Sander 527 8302).

*Elust, ilust, igaveseks,
ära päriseks...*

M. Under

MARI HAAVEL	21.09.1941 - 26.03.2007
ENN MAINE	07.12.1952 - 14.04.2007
EHA ARGOS	08.11.1946 - 16.04.2007
MARK VIKMAA	17.04.2007 - 17.04.2007
ILMAR SCHNELL	16.05.1913 - 22.04.2007

*Emale-isale rõõmu ja päikest,
sündis ju perre lapsuke väike...*

ROBERT PÄRNASALU	10.03.2007
KAROLINA ALT	12.03.2007
ANGELINA ALT	12.03.2007
CARLOS PITKJA	19.03.2007
EVA-ANGELICA KALDARU	03.04.2007
SAARA LEINO	10.04.2007
ERIK VIKMAA	17.04.2007
MARK VIKMAA	17.04.2007

Kasvage, olge rõõmsad, terved ja tublid!

Õnnitleme eakamaid sünnipäevalapsi!

*Igast päevast, tuleb loota,
sünnib väike ime.
Püüdke kauniks imetleda
iga väiksem õis....*

JOHANNES KÜBARSEPP	01.04 - 84
AKSEL KULLAMÄGI	02.04 - 81
TOIVO KESTI	03.04 - 70
JAAN KIIPUS	03.04 - 70
VAIKE KÖRGNURM	04.04 - 75
REENILEHTMETS	04.04 - 75
VILMA SALUSTE	07.04 - 85
EVALD TÄTTE	07.04 - 81
JOSEPHINE-PAULINE VAIVOD	07.04 - 90
IMBILILLO	08.04 - 84
IDA BLUMFELDT	09.04 - 89
AINO ROOTS	09.04 - 89
VALENTIN TEALANE	13.04 - 75
EVALD LANG	13.04 - 82
ALEKSANDER PLOOM	15.04 - 75
LOREIDA PARDONEN	15.04 - 83
LAINA VAARIK	15.04 - 83
HELMIPENTJÄRV	18.04 - 70
ILME STALBERG	16.04 - 70
LIDIA ABASSOVA	18.04 - 80
NAIMA-MIRALDA OTSALT	18.04 - 82
LILLIAHLBERG	19.04 - 82
VILMA REBANE	20.04 - 70
LEMBIT LUTVEI	20.04 - 75
LEIDA TRUUPÖLD	20.04 - 89
VALERINA VASLI	22.04 - 81
BENITA KUSLER	25.04 - 92
AINO UDEKÜLL	27.04 - 70
ELVI-MARI PILL	30.04 - 70

Soovime õnne ja tugevat tervist!

Väike-Maarja Vallavalitsus

